

"בשבעים לשון"

הוראות והדרכות, וסקירה מקיפה
אודות תרגומי ספר התניא

לראשונה תרגום ספר התניא - פרק ל"ב לשפות אוקראינית ואסטונית

"Сімдесятьма мовами"

Настанови, інструкції, а також широкий огляд перекладів книги Танія.

Вперше здійснено переклад Танії (глави 32) українською та естонською мовами.

«На семидесяти языках»

Наставления, инструкции, а также широкий обзор переводов книги Танья.

Впервые осуществлен перевод Таньи (главы 32) на украинский и эстонский языки.

"Seitsmekümnes keeles"

Juhised ja ülevaade raamatu Tania tõlgetest.

Esimest korda raamatu Tania 32. peatüki tõlge ukraina ja eesti keelde.

עדכוני חב"ד;

תשורה משמחת הנישואין של

הרה"ת ר' איתמר שי' ומרת חיה מושקא תחי'

וולף

טו"ב אלול ה'תשפ"ג - שנת הקהל

כפר חב"ד, ארץ הקודש

На память о свадьбе

Итамара и Хаи Мушки Вольф

17 элула 5783 года собрания — Акель

Кфар Хабад, Святая Земля

С Б-жьей помощью

Мы благодарим Б-га за все то добро, которым Он нас наградил. По великой Своей милости Он даровал брак нашим детям: жениху, **р. Итамару** и невесте, **Хая-Мушке**, в воскресенье, 17 элула, накануне светлого дня, 18 элула, дня рождения двух великих светил, Баал-Шем-Това и Алтер Ребе, в год Акель («Объединения»), 5783 г.

Исходя из традиции Ребе Раяца во время свадьбы Ребе, главы нашего поколения, и его супруги, настоящим мы хотели бы почтить всех тех, кто разделит радость наших сердец, из ближнего и дальнего зарубежья, настоящей брошюрой.

Брошюра «Танья на семидесяти языках» включает в себя: А. правила и указания Ребе по поводу переводов хасидских трудов; Б. краткий обзор указания о переводах Танны на различные языки и отношение к этому Ребе; В. Глава 32 книги Танья впервые переведена и разъяснена на украинском и эстонском языках как первая часть проекта перевода Танны на эти языки.

Благодарность и благословения выражаются раввину Зуше Вольфу за написание и редактирование богатой справочной части, раввину Йеошуа Лишкину за вычитку, а команде редакторов на украинском и эстонском языках – за перевод, пояснения и корректуру.

Г-сподь благой, да будет благословен! Да наградит Он всех пришедших принять участие в нашем торжестве и членов их семей среди других сынов Израиля множеством благословений, душу и плоть, а также записью, скрепленной добрым вердиктом на хороший и сладкий год. И да будем мы вскоре удостоены подлинного и полного Избавления! И да будем мы удостоены увидеться с Ребе, и пусть он принесет нам Избавление!

Семья Кот

Таллинн, Эстония

Семья Вольф

Одесса, Украина

ב"ה

אנו מודים להשי"ת על כל הטוב אשר גמלנו, ובחסדי הגדול זיכנו בנישואי צאצאינו החתן התמים הרב הרב **איתמר** שי" עם ב"ג הכלה מ' **חיה מושקא** תחי', ביום ראשון טו"ב אלול אור ליום הבהיר חי"י אלול, יום הולדת את שני המאורות הגדולים, הבעש"ט ואדמו"ר הזקן, שנת הקהל ה'תשפ"ג.

על יסוד הנהגת כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע בעת החתונה של כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו והרבנית הצדקנית זי"ע, הננו בזה לכבד את כל הנוטלים חלק בשמחת לבבנו, מקרוב ומרחוק, בתשורה המוסגרת בזה.

קובץ "תניא בשבעים לשון" הכולל: א. כללים והוראות מכ"ק אדמו"ר בתרגום דברי חסידות. ב. סקירה אודות תרגום התניא לשפות שונות והתייחסות כ"ק אדמו"ר לכך. ג. פרק ל"ב מספר התניא מתורגם ומבואר לראשונה לשפות אוקראינית ואסטונית כחלק ראשון מפרויקט תרגום התניא לשפות אלו.

התודה והברכה נתונות לרב זושא שי" וואלף על כתיבת ועריכת הסקירה המאלפת ולרב יהושע שי" ליפקין על ההגהה, כמו כן לצוות העורכים בשפה האוקראינית ובשפה האסטונית, על התרגום, הביאור, וההגהה.

הא-ל טוב הוא יתברך, יברך את כל הבאים להשתתף בשמחתנו ואת בני משפחותיהם בתוך כלל אחב"י בברכות מאלופות מנפש ועד בשר, ולכתיבה וחתומה טובה לשנה טובה ומתוקה, ובקרוב ממש נזכה לגאולה האמיתית והשלימה, ונזכה זעהן זיך מיט'ן רבי'ן והוא יגאלנו.

משפחת קוט

טאלין, אסטוניה

משפחת וולף

אודסה, אוקראינה

Перевод Книги Танья на семьдесят языков

Распространение книги Танья по всему миру

Одной из ведущих и «небесных» кампаний, инициированных и продвигаемых Ребе в годы его руководства, является популяризация Таньи, основополагающего труда по любавичскому хасидизму. И благодаря этому, где бы ни жили евреи, на каком бы языке ни говорили, они могли бы изучить и понять книгу на своем родном языке.

Наиболее заметным и известным направлением в этой кампании стала печать Таньи во всех уголках мира.

Ребе выступил с этой уникальной инициативой на фарбрэнгене в преддверии месяца элул 5738 (1978) г. и призвал печатать Танью везде, где есть еврейское присутствие.

Слова Ребе были подхвачены с большим энтузиазмом. Первоначально печать книги согласовывалась непосредственно через секретариат Ребе, и таким образом различные его эмиссары по всему миру печатали Танью в тех местах, куда их направляли.

Сама кампания начала набирать обороты. В те годы постоянных эмиссаров Ребе в каждой стране и тем более в каждом городе еще не было, и во множестве случаев печать осуществлялась благодаря личной инициативе и предприимчивости хасидов, которые ездили по своим делам в разные уголки планеты. Комитет по распространению учения Ребе готовил печатные клише, и хасидам оставалось лишь найти подходящую типографию в месте назначения.

В то время бизнесмены, просившие у Ребе благословения на свою поездку, в ответ получали поручение напечатать Танью в стране, в которую они направлялись, «если она еще не была там напечатана».

При этом Ребе оговорил ряд условий относительно печатания: чтобы на месте было отпечатано не менее ста экземпляров, а также указание: «Как уже многократно говорилось, издаваемую Танью следует поучить как минимум один раз в том месте, где она печатается».

תרגום ספר התניא לשבעים לשון

הפצת ספר התניא לכל רחבי תבל

אחד ה'מבצעים' והפעולות ה"שמימיים" שכ"ק אדמו"ר נשיא דורנו יזם ועורר עליהם רבות במהלך שנות הנשיאות – היה הפעילות להפצת ספר התניא, ספר היסוד של חסידות חב"ד, לכל רחבי תבל; שספר התניא יגיע לכל מקום שדרים בו יהודים, ואשר כל יהודי באשר הוא בכל לשון שהוא מדבר, יוכל ללמוד ולהבין את ספר התניא בלשונו.

הבולט והידוע שבפעולות להפצת ספר התניא, היה המבצע להדפסת ספר התניא בכל מקום בעולם בו דרים יהודים.

הרבי פתח ביוזמה הייחודית הזו בהתוועדות מוצאי שבת קודש פרשת עקב, מברכים חודש אלול תשל"ח, במהלכה הורה להדפיס את ספר התניא בכל המדינות בעולם בהן ישנו ישוב יהודי.

בעקבות דברי הרבי בהתוועדות נוצרה התעוררות גדולה ברחבי תבל להדפסות התניא. בתחילה התנהל מבצע ההדפסות ישירות על ידי מזכירות הרבי, ושלושים שונים ברחבי העולם הדפיסו את ספר התניא במדינותיהם ובמקומות אליהם נסעו.

המבצע עצמו התנהל במלוא התנופה. באותם ימים עדיין לא היו שלוחים של קבע בכל מדינה ובוודאי לא בכל עיר ועיירה, והדפסות רבות התבצעו ביוזמתם והודות למסירותם של אנשי עסקים חסידי חב"ד שנסעו למקומות שונים בעולם לרגל עסקיהם. אנשי ה"וועד להפצת שיחות" הכינו עבורם לוחות מוכנים, והם נדרשו למצוא דפוס מתאים באותה מדינה.

באותה תקופה, אנשי עסקים שביקשו מהרבי ברכה לקראת נסיעתם, קיבלו תשובה להדפיס תניא במדינה אליה הם נוסעים "באם לא נדפס עדיין".

בד בבד הרבי התנה מספר תנאים בקשר להדפסה: שיודפסו במקום לפחות מאה עותקים ובנוסף: "כמדובר כמה פעמים שצריך להיות לימוד תניא הנדפס במקומו שנדפס, עכ"פ פעם אחת".

התעוררות מחודשת להדפסת התניא

בשנת תשד"מ עורר הרבי על נושא הדפסות ספרי התניא בעולם כולו ביתר תוקף ובתוספת 'שטורעם'.

Новый импульс в печатании Таньи

В 5744 (1984) г. Ребе вновь с еще большей энергичностью и решительностью выступил с инициативой о печати книг Танья по всему миру.

В седьмой день Хануки в «770», резиденции Ребе, прошел съезд еврейского детского объединения «Цивот Ашем». Ребе рассказал детям об идее этого ханукального дня и сделал акцент на связи праздника с поведением в духе меадрин мин а-меадрин («лучшее из лучшего»).

В конце своего выступления он сказал:

«Согласно неоднократному обсуждению связи ханукальных дней с 10-м и 19-м кислева, поскольку Ханука связана с чудом масла (а известно, что «масло» ассоциируется с сокровенной частью Торы), будет правильным, если всюду, где еще не печатали книгу Танья, поспешат - в духе меадрин мин а-меадрин («лучшее из лучшего») - напечатать ее еще в дни Хануки.

А в местах, где не успевают напечатать ее в дни Хануки, пусть закончат печатать до 24-го тевета, дня кончины Алтер Ребе, автора книги Танья.

Те же, кто не закончат к этому времени, пусть закончат в малый Пурим или хотя бы до Пурима адара II, так как этот год високосный, т.е. это сам по себе полный год, с наибольшим количеством дней...

Пусть же будет угодно Творцу, чтобы через спасение минувших 10-го и 19-го кислева и через спасение от «злодейского греческого царства» отмечаемых сейчас дней Хануки, мы обрели подлинное и окончательное избавление благодаря Мошиаху, «связывая одно избавление с другим избавлением».

А по поводу печатания книг Танья - могут закончить печатать и после прихода Мошиаха, подобно сказанному нашими мудрецами: «В будущем синагоги и дома учений Вавилона будут располагаться в Земле Израиля».

Таким образом, был дан сигнал к еще большей активности в рамках кампании, которая с этого момента обрела невиданный масштаб. Все было организовано оперативно и эффективно. В короткий срок было зафиксировано появление огромного количества Таньи по всему миру, и в «770» ежедневно стали поступать все новые экземпляры. Кроме того, в некоторых странах было налажено централизованное книгопечатание и сформированы отдельные группы энтузиастов, занимавшихся все новым и новым изданием Таньи в каждом месте проживания евреев.

בנר שביעי של חנוכה התכנסו ב-770 מאות ילדים לכינוס חנוכה של "צבאות השם". הרבי נשא בפני הילדים דברים מענייני היום והדגיש את הקשר של חנוכה עם הנהגה באופן של "מהדרין מן המהדרין".

בסיום הדברים אמר הרבי (התוועדות תשד"מ חלק ב עמוד 724):

על פי המדובר כמה פעמים אודות הקשר של ימי החנוכה ליו"ד וי"ט כסלו, מכיוון שחנוכה קשור עם נס השמן, וידוע ש"שמן" רומז על פנימיות התורה - מן הנכון שבכל המקומות שעדיין לא הדפיסו את ספר התניא, יזדרזו - באופן ד"מהדרין מן המהדרין" - להדפיסו עוד בימי חנוכה.

ובמקומות שלא יספיקו להדפיס בימי חנוכה - יסיימו את ההדפסה לקראת כ"ד טבת, יום ההילולא של אדמו"ר הזקן, בעל התניא.

ואלו שלא יספיקו עד אז - יסיימו לכל הפחות עד פורים קטן, ועל כל פנים עד פורים דאדר שני, שהרי שנה זו היא שנת העיבור, ובזה גופא - שנה שלימה, שמספר הימים שבה הוא הכי גדול...

ויהי רצון אשר מגאולת יו"ד כסלו וי"ט כסלו דמינייהו אזלינן, והגאולה מ"מלכות יון הרשעה" דימי חנוכה שנמצאים אנו בעיצומן - נזכה לגאולה האמיתית והשלימה על ידי משיח צדקנו, באופן ד"מיסמך גאולה לגאולה".

ובנוגע להדפסת ספרי התניא - יסיימו את ההדפסה לאחרי ביאת משיח צדקנו, ע"ד ובדוגמת מאמר רז"ל "עתידין בתי כנסיות ובתי מדרשות שבבבל שיקבעו בארץ ישראל".

בכך ניתן האות לתנופה רבה במבצע הדפסות התניא שמכאן ואילך התנהל בהיקף רחב מאד. ההתארגנות הייתה מהירה ועילה, תוך תקופה קצרה נרשם יבול עשיר של מהדורות תניא ברחבי העולם ומדי יום התקבלו מהדורות חדשות בבית חיינו. כמו כן אורגנו מבצעי הדפסה ארציים במספר מדינות והוקמו חוליות מיוחדות שמטרתן הדפסת עוד ועוד ספרי תניא בכל ישוב יהודי.

עבור כל מהדורת תניא שנדפסה באותם ימים מסר הרבי למשתדל בהדפסה סכום של עשרים דולר.

ואכן, בעקבות הוראה ייחודית זו של הרבי נדפסו ברבות הימים אלפי מהדורות של הספר בכל העולם כולו, החל מיישובים קטנים וגדולים, קיבוצים וכפרים מכל הסוגים והחוגים ברחבי ארץ ישראל, ועד לערים, עיירות וכפרים נידחים בדרום אמריקה, רוסיה, אוסטרליה ואפריקה; שכן, הוראת הרבי היתה להדפיס מהדורה של תניא בכל מקום בו גרים יהודים, יהיה מספרם, אופיים ואורח חייהם אשר יהיה, ובכלל זה מקום יישוב, קטן או גדול שנמצא בו ולו יהודי אחד.

כאמור, זהו אחד המבצעים ה"שמימיים" שהרבי יזם, ואין אתנו יודע עד מה להבין את הפעולה הרוחנית הנשגבה שבדבר. אך עם זאת רבו מספור הן העובדות המופלאות כיצד הדפסת ספר התניא במקום כזה או אחר, והלימוד בו עם יהודים ששמעו לראשונה בחייהם על הספר ועל מהותו, חוללו התעוררות רוחנית רבה והשיבו רבים לצור מחצבתם.

На расходы печатника для каждого такого издания Таньи в те дни Ребе передавал взнос в размере двадцати долларов.

И действительно, реализуя это уникальное указание Ребе, за прошедшие годы по всему миру были напечатаны тысячи экземпляров этой книги, начиная с малых и больших поселений, кибуцев и деревень всех типов и округов по всей Земле Израиля, заканчивая мегаполисами, городками и отдаленными селениями в Южной Америке, России, Австралии и Африке, - ибо указание Ребе заключалось в том, чтобы напечатать Танью везде, где живут евреи, какова бы ни была их численность, характер и образ жизни, включая любое поселение, маленькое или большое, в котором есть пусть даже один еврей.

Как уже упоминалось, это одна из «небесных» кампаний, инициированных Ребе, и мы совершенно не осознаем степени ее духовного воздействия. В то же время есть множество поразительных свидетельств того, как печатание Таньи в том или ином месте и изучение ее с евреями, впервые в жизни услышавшими об этой книге и ее сути, вызвали духовное пробуждение и помогли им вспомнить о Б-ге.

Перевод Таньи на другие языки

В рамках этой грандиозной кампании огромное значение приобрело другое важнейшее направление деятельности: переводы Таньи на различные языки.

Цель состояла в том, чтобы сделать содержание этой книги доступным даже для тех, кто не говорит на святом языке, языке, на котором она была первоначально составлена. Таким образом, идеи хасидизма распространились на еврейские общины по всему миру.

Работа по переводу Таньи также приобрела широкие масштабы, и Ребе всячески поощрял ее. Приведем здесь, в начале нашего обсуждения, некоторые отсылки Ребе к теме перевода хасидских трудов на различные языки.

Правила и инструкции по переводам

Так, на фарбренгене в 5788 (1988) г. Ребе призывал:

«Следует переводить труды по хасидизму также и на другие языки, делая

תרגום התניא ללשונות עם ועם

בתוך המבצע הגדול הזה תפסה מקום רב ערך פעילות מרכזית נוספת: תרגומי ספר התניא לשפות רבות ולשונות רבים ככל האפשר.

מטרת הפעילות היא הנגשת תכני ספר התניא גם לאלו אשר אינם מדברים את לשון הקודש, השפה בה נכתב ספר התניא קדישא במקורו, כך מגיעים דיבורי קודש אלו באמצעותן מגיעים מעיינות החסידות חוצה, גם לציבורים יהודים רחבים בכל העולם כולו.

מבצע זה של תרגומי ספר התניא היה אף הוא מבצע רחב היקף, הרבי עודד רבות את פעילותו. אולם תחילה, נביא כאן בראשית דברנו כמה מן ההתייחסויות של הרבי אודות ההוראות שהיו כרוכים בתרגום דברי החסידות לכל שפה ולשון.

כללים והוראות בתרגום דברי החסידות

כך, בהתוועדות שבת קודש פרשת מטות-מסעי תשמ"ח ('התוועדות תשמ"ח' כרך ד' עמ' 99) מבקש הרבי:

לתרגם את דברי החסידות גם בשאר לשונות, בתרגום מדוייק, כמובן, שלא ישתנה התוכן כו'. תרגום מדוייק כן, ובדווקא, אך לא מילולי.

וכך הורה הרבי להרה"ח ר' טובי' שי' בלוי במכתב מכסלו תשכ"ה ('נר למשיחי' מהדורה חמישית עמודים יח-יט):

יש לתרגם גם לקוטי שיחות סדרה א', ובלבד שלא יהי' תרגום מילולי וכו' וכו'.

בשנת תש"כ נמסר לרבי תרגום (המכונה "העתקה") של מכתב כללי, והרבי העיר באחת מהערותיו (צילומו מופיע במבוא ל'אגרות-מלך' עמ' 52):

העתקה מילולית ועד כדי לשינוי הפשט!!

ככלל, הורה הרבי, אשר התרגום צריך להיות לתוכן, כפי שכותב הרבי ('אגרות-קודש' כרך טו עמ' פג):

באם יש אפשרות להעתיק [=לתרגם] מכתבי הכללי ... בשפת המדינה (ובלבד שיהיה העתק [תרגום] טוב, זאת אומרת מתאים להענין ובסגנון שיעשה רושם טוב על הקוראים גם ודקדוק הלשון שמעתיקים לה וכו')... באם ימצא מעתיק טוב...

כמה שנים קודם לכן כבר ביקש הרבי (אגרות קודש כרך ו עמ' קכד):

להדפיס במכתבי-עת המופיעים במקומו מכתבי התעוררות המתקבלים מכאן ... אם יש מעתיק [=מתרגם] נכון לשפה הצרפתית או בשפה הערבית, כי באם יש חשש שיקלקל הכוונה אין כדאי להתחיל בזה."

точный перевод, разумеется, при этом не меняя содержания и т.д.; именно что точный перевод, а не дословный».

Вот что Ребе велел р. Тувье Блою в письме от 5725 (1965) г.:

«Следует перевести также первый том «Ликутей сихот» («Собрание бесед»). Главное, чтоб не было дословного перевода и т.д. и т.п.»

В 5720 (1960) г. Ребе был передан перевод письма-циркуляра (известного как «переложение»), где он оставил свое замечание:

«Дословное переложение текста вплоть до изменения прямого его смысла!!!»

Как правило, Ребе просил, чтобы перевод вторил содержанию:

«Если есть возможность переложить [=перевести] мое письмо-циркуляр... на другие языки (при условии, что это будет хорошее переложение [перевод], т.е. будет соответствовать идее, стилю, производить приятное впечатление на читателей, а также отвечать правилам грамматики того языка, на который его переведут и т. д.)... только если вы найдете того, кто сделает переложение хорошо...»

Несколькими годами ранее Ребе уже просил:

«В периодических изданиях, которые выходят в месте Вашего проживания, следует публиковать письма воодушевления, получаемые отсюда ... только если есть компетентный переписчик [=переводчик] на французский или на арабский язык, потому что если есть опасение, что он исказит мысль, то не стоит и начинать».

О любопытном указании Ребе, касающемся переводов, писал ныне покойный раввин Исраэль Лейбов в 5724 (1964) г.:

«Двойное условие, которое Ребе высказывал по поводу переводов идей его бесед, заключалось в том, что переводчик должен изучить сноски (до осуществления перевода), а если нет, то он не давал на то согласия...»

Возможно, подобное указание было нацелено на то, чтобы перевод действительно «соответствовал идее», т.е. содержанию.

Перевод должен в точности воспроизводить текст оригинала

В 5727 (1967) г. секретариат Ребе выпустил отдельный циркуляр, цитируя его слова:

על הוראה מעניינת מהרבי בנושא תרגום כותב הרב ישראל לייבוב ז"ל בו' חנוכה תשכ"ד ('מקדש מלך' כרך ד' עמ' תצח):

תנאי-כפול של כ"ק אדמו"ר שליט"א שאמר בנוגע לתרגום שיחותיו ד'תוכן ענינים' שהמתרגם יעיין במראי-מקומות (קודם התרגום) ובאם לאו אז איני [=כ"ק] מסכים... יתכן שהוראה זו נועדה לגרום שהתרגום אכן יהיה "מתאים לעניין", כלומר לתוכן.

תרגום מכוון בדיוק לכוונת המדובר

בחודש טבת תשכ"ז הורתה מזכירות הרבי, ונראה שהוא לשון קדשו ('היכל מנחם' כרך א' עמ' קה):

כשמתרגמים איזה ענין בהלכה או בדא"ח, וכדי להיות בטוחים שהתרגום מכוון בדיוק לכוונת המדובר, חשוב מאד אשר טרם יובא התרגום לדפוס, יגיה אותו עוד למדן אחד (או יתדבר אתו גם לפני התרגום), שאפשר לסמוך עליו בהנ"ל שיוציאו דבר מתוקן...

על הצורך שחומר שמיועד להשפיע על קוראיו יהיה כתוב בסגנון יפה וקריא - דיבר הרבי בהתוועדות י"ד כסלו תשל"ט ('שיחות-קודש' תשל"ט כרך א' עמ' 376). להלן תוכן הדברים:

כאשר החוברת תהיה כתובה בשפה נכונה - תוך הקפדה על כללי השפה - ימשוך את הקוראים לקרוא בה ולא כמו פירסומים שמפסיקים לקרוא באמצע בשל השפה המשובשת (שקריאה בה (כאילו) "צורמת את האוזן"...) ואדרבה: יופי הלשון יסחף את הקוראים עד שהדברים ישפיעו ובסופו של דבר גם בנוגע למעשה בפועל.

אך הרבי הזהיר מפני עריכת יתר והגזמה בעיבוד התכנים עד כדי איבוד טהרתם. הנה דברים מרתקים במיוחד בנושא (אגרות קודש חלק כה, עמ' כא, בתרגום חופשי):

...גם אם נקבל שבשעתו, היינו לפני כמה עשרות שנים, הדרך להביא חסידות לחוגים היתה לסגנון אותה עד שהיא תהיה דומה לשיטה זרה לחסידות - בהנחה שזו תהיה המרצה להגעה סוף סוף לחסידות - הרי שבשנים האחרונות ודאי לא היה בכך שום צורך. במילא, באמצעות גישה זו נתנו רק תמונה מעוותת של חסידות, ממה שהוא אמת לאמתו מתורת אמת. דעתי האישית, מיוסדת גם על חיי בגרמניה כמה שנים, היא שגם אז יכולים היו להביא חסידות בתוכנה האמיתי, והדבר היה מתקבל באופן הנכון, ללא יוצאי-דופן רבים.

כללי הרמב"ם והר"י אבן-תיבון

דברי רבינו מבוססים על דברי הרמב"ם שכתב לר' שמואל אבן תיבון (שתירגם את ספרו מורה נבוכים) - שאדם שיעתיק [=יתרגם] מילולית משפה לשפה יחטא למטרה; כמו כן על הודעתו של ר' יהודה אבן תיבון (אביו של ר' שמואל) בפתחתו ל(תרגום) ספר

«Переводя алахический или любой другой священный текст, дабы удостовериться в том, что данный перевод в точности воспроизводит сказанное, чрезвычайно важно еще до передачи в печать, чтобы его проверил специалист, на которого можно положиться во всем вышесказанном и который допустит к печати выверенный текст...»

О необходимости облечь в изящную и удобочитаемую форму материал, который призван оказать влияние на читателей, Ребе говорил на фарбренгене 14 кислева 5739 (1979) г.:

«Когда брошюра написана хорошим слогом - при соблюдении правил правописания - это привлечет читателей к ее прочтению, в отличие от публикаций, которые перестают читать посередине из-за ошибок (из-за того, что ее чтение (будто) «режет слух»). И наоборот, красота языка увлечет читателей настолько, что подвигнет, в конечном счете, к реальному действию».

В то же время Ребе предостерегал от излишнего редактирования и адаптации понятий за счет потери их изначального смысла. Вот особенно удивительные слова на этот счет:

«...даже если мы предположим, что в свое время, т.е. несколько десятилетий назад, один из путей донести хасидизм до разных кругов состоял в том, чтобы облечь его в такую форму, что он будет походить на философию, чуждую самому хасидизму (в надежде, что в итоге это ускорит переход к самому хасидизму), то в последние годы в этом определенно не было никакой необходимости. Естественным образом, посредством такого подхода давали лишь искаженное представление о хасидизме, о том, что есть истина истин, об истинном учении. Мое личное мнение, также основанное на моей жизни в Германии в течение нескольких лет, состоит в том, что и тогда можно было доносить хасидизм в его подлинном виде, и это бы принималось должным образом, без многочисленных отступлений».

Правила Рамбама и р. Йеуда ибн Тибон

Позиция нашего Ребе основана на словах Маймонида, писавшего р. Шмуэлю ибн Тибону (который перевел его книгу *Море невухим* («Наставник растерянных»)), что человек, перекладывающий [=переводящий] с языка на язык буквально – грешит против цели. А также она основана на сообщении р. Йеуды ибн Тибона (отца р. Шмуэля) в его введении к переводу

‘חובת הלבבות’, שתרגום מילולי יהיה קשה להבנת רוב הקוראים (למרות שהוא עצמו העדיפו).

הנה הדברים בשלימותם:

כותב הרמב"ם (אגרות ותשובות הרמב"ם): "שכל מי שירצה להעתיק מלשון ללשון ויכוון לתרגם המלה האחת במלה אחת גם כן, וישמור גם כן על סדר המאמר וסדר הדברים - יטרח מאד ותבוא העתקתו מסופקת ומשובשת ביותר ... ואין ראוי לעשות כן. אבל צריך למעתיק מלשון אל לשון שיבין הענין תחילה. ואחר כן יספר ויפרש אותו במה שיובן ממנו הענין בלשון ההיא - ואי אפשר לו מבלי שיקדים ויאחר, ויספר על מלה אחת במלות רבות ויספר על מלות רבות במלה אחת, ויחסיר תיבות ויוסיף תיבות, עד שיסודר הענין ויבואר יפה ויובן לפי דרך הלשון ההיא אשר יעתיק אליה".

הרמב"ם, קובע, אפוא, שתרגום מילולי הכולל את סדר הדברים בו נכתבו במקור, יהיה משובש. לכן התרגום צריך אמנם להיות צמוד למקור, אך מתאים לעניין. נדרשים, לא פעם, שינויים של קדימה ואיחור וכו'.

את דברים אלו משלימה עדותו של המתרגם ר' יהודה אבן תיבון - בהקדמתו לספר 'חובת הלבבות' [אגב, הרבי מזכיר הקדמה זו (ראה בתורת מנחם כרך לב עמ' 389 הערה 130)]:

"ואם היה יכול המעתיק שתמצא ידו להעתיק מלה במלה מבלי תוספת ומגרעת, היה ניצול מהמכשול הזה ומהאשמה הזאת, אע"פ שההעתיקה על הדרך הזה תהיה קשה להבין אלא לחכמים הגדולים ... והלשון לא יהיה ערב ומקובל כל כך, ושמא עם קשי הלשון יקשה העניין להבין. . כי לא יוכל המעתיק לתקן את לשון העתקתו עד שיקדים ויאחר יוסיף ויגרע, ופעמים שהוא צריך לתרגם עניין המלה בעניין שהוא דומה לו וקרוב אליו בלשון שהוא מעתיק אליה, או להחליף המשל והמליצה אשר אינם נוהגים בלשון ההיא - במשל ומליצה שדומים להם ונוהגים בה".

והוא מעיד על עצמו: "כל אשר מצאה ידי להעתיק מלה במלה, אף על פי שלא היה הלשון נאה כחפצי עשיתי כן..."

לכן, הרבי כמבקש להשפיע על הקוראים, דורש תרגום שמתאים למקור מפאת תוכנו נוסף לכך שיהיה בסגנון יפה שימשוך את הקוראים.

מון הראוי להוסיף דברים שכותב הרבי לגבי ספר המצוות של הרמב"ם (לקוטי שיחות כרך יט עמ' 172 הערה 12): "...ספר-המצוות נכתב בלשון ערבי, ולא בכל המקומות יש לדייק ולסמוך על דיוק לשון המעתיק - וכדמוכח גם-כן מריבוי החילוקים שבין המעתיקים".

"תכלית ההעתיקה" - מטרת התרגום

ביום ד' כ"ג סיון תרצ"ז כותב הרבי לרב מרדכי אייזיק חדקוב, מי שלימים יהיה מזכירו הראשי, אודות תרגום מכתבו של הרבי הרי"צ לשפת אשכנז ("אדמו"רי חב"ד ויהדות אוסטריה" עמוד 243 ואילך):

книги Ховат а-леавот («Сердечный долг») о том, что буквальный перевод трудно понять большинству читателей (хотя он сам его предпочитал).

И вот как это выглядит:

Рамбам пишет:

«Всякий, кто захочет сделать переложение с языка на язык и вознамерится одно слово перевести, используя также одно слово, соблюдая стройность изложения и слов - сильно будет изнурен, и это его переложение будет сомнительным и искаженным ... и не следует поступать так. Однако следует переписать с языка на язык вначале понять мысль, а затем пересказывать и интерпретировать то, что будет понято на своем языке. И не обойдется он без того, чтобы переносить слова из начала в конец, и одно слово передавать множеством слов, а множество слов - одним, убавлять и добавлять слова до тех пор, пока не станет стройной мысль и не будет хорошо разъяснена на том языке, на который она перекладывается».

Рамбам, однако, заключает, что дословный перевод, который повторяет порядок вещей, в котором они изначально изложены, будет ошибочным. Поэтому перевод действительно должен быть близок к оригиналу, но точно воспроизводить мысль. Временами могут требоваться и перестановки слов в тексте.

Эти соображения дополняются свидетельством переводчика р.Йеуды ибн Тибона в его введении к книге Ховат а-леавот: «И если случилось так, что у переписчика появилась возможность сделать перевод слово в слово, без добавления и убавления, то он бы избежал препятствия и обвинения, хотя переложение таким образом было бы понятно только великим мудрецам... и выражения были бы не столь благозвучными и употребительными, и, вероятно, вместе с неудобочитаемостью станет трудной для понимания и мысль... ибо не сможет переписчик сделать текст корректным, пока не перенесет из начала в конец слова, не прибавит и не убавит. А иногда ему придется переводить смысл слова, используя аналогичное или схожее понятие на языке, на который он переводит. Или заменить притчу или метафору, не принятую в данном языке, притчей или метафорой, аналогичной и принятой». И он говорит о себе: «Все, чего рука моя находила возможность перевести слово в слово, хотя формулировки и не были изящными, как мне хотелось, - я так поступал».

Поэтому Ребе, желая повлиять на читателей, требует перевода, соответствующего оригиналу по содержанию, а также красивой формы, увлекающей читателей.

כיון שזהו הנסיון הראשון להוציא-לאור בדפוס דא"ח בלשון-אשכנז הרי, לפי-עניות-דעתי, צריך לדקדק בהוצאה זו ביותר, כדי שתהיה משוכללת עד כמה שאפשר, ושתוכל להתפשט בחוגים היותר רחבים, שזהו גם-כן תכלית ההעתיקה ללשון אחרת.

בתור יוצא מהנחה זו, צריך לשנות בפרטים הנ"ל... ואף שעל-ידי-זה אפשר תודרש טרחא יתרה בהוצאה זו. וכל התחלות קשות.

(א) להוציא-לאור בפורמט של כ"ס...

(ב) שיהי' באותיות יפות ונייר יפה וגם חזק, שיוכל לעמוד ימים רבים. ובכלל להשגיח גם על ההדור החיצוני.

(ג) להניח ריווח בין פרק לפרק... שזה מיקל על הקורא ומעיין.

והרבי מסיים:

...אם תהיה התחלה זו בהצלחה, אקוה אשר אפשר יהיה לקבל הסכמה [מ"כ"ק אדמו"ר מהור"י צ"צ] ולהעתיק ולהדפיס גם איזה מהקונטרסים בלשון אשכנז, צרפתית וכו'. ובכל אופן הרבה תלוי ברושם ופעולת נסיון הראשון...

סיכום הוראות הרבי בנוגע לתרגום חסידות אפוא הם אלו לתרגם את דברי החסידות ב: א) תרגום טוב. ב) תרגום מדויק. ג) תרגום לא מילולי. ד) תרגום מתאים לתוכן העניין. ה) בסגנון יפה שיעשה רושם טוב על הקוראים. ו) לפני ההדפסה להתיעץ עם עוד למדן אחד, או שלפחות יגיה את הדברים טרם הדפסתם.

ואכן, כללי יסוד אלו אשר הרבי התווה באגרות קודש ובמענות אלו, היוו את היסוד לעבודתם של המתרגמים השונים של ספרי החסידות בכלל לשבעים לשון, ובמיוחד לספר התניא, כפי שיסופר להלן.

תרגומים לשפות רבות

בהוראת הרבי ספר התניא תורגם במהלך השנים לשפות רבות על ידי צוותים מיוחדים שכללו רבנים, אנשי אקדמיה ויועצים לשוניים.

עד היום תורגם התניא לשפות אידיש, אנגלית, איטלקית, צרפתית, ספרדית, ערבית, רוסית, פורטוגזית, גרמנית, גיאורגית, הונגרית וטורקית. תרגומים אלו נדפסו במקביל לטקסט המקורי בלשון הקודש, כשהעמוד בלשון הקודש בצד השמאלי.

עתה זוכים אנו, ב"תשורה" זו, להגיש תרגום חלקי של ספר התניא, בשפה האוקראינית ובשפה האסטונית, המצטרפים אף הם לתרגומים המלאים של ספר התניא.

לפנינו יובאו סקירות על התרגומים השונים שנעשו לאורך השנים על ספר התניא, חלקם יובאו בקצרה ובתמציתיות, ובחלקם יובאו הדברים, לחביבותא דמילתא, ביתר הרחבה.

Уместно добавить и то, что Ребе пишет о Книге заповедей Рамбама: «Книга заповедей написана на арабском языке, и потому не стоит из каждого места выносить какие-то заключения и полагаться на такого рода заключения, построенные на точности формулировок переводчика, как это понятно из многочисленных разночтений переводчиков».

Цель перевода

23 сивана 5697 г. Ребе пишет раввину Мордехаю-Айзеку Ходакову, впоследствии ставшему его главным секретарем, по поводу перевода письма Ребе Раяца на немецкий язык:

«Поскольку это первая попытка опубликовать труды по хасидизму на немецком языке, по моему скромному мнению, следует провести тщательную корректуру, чтобы публикация была как можно более выверенной и чтобы она могла распространяться в самых широких кругах, что также отвечает цели перевода на другой язык.

Следствием этого положения будет необходимо исправить приведенные ниже пункты... даже если это, вероятно, будет требовать дополнительных хлопот при публикации. Все начинания трудны.

- А) Нужно сделать издание в карманном формате...;
- б) Пусть это будут четкие буквы и добротная, плотная и долговечная бумага. И вообще нужно следить за внешним оформлением;
- С) Следует оставлять пробел между главами... это облегчает и ускоряет чтение».

И Ребе заключает:

«...Если это начало увенчается успехом, полагаю, можно будет получить согласие [Ребе Раяца], а также перевести и напечатать некоторые его Кунтресы (сборники выступлений) на немецком, французском и т.д. языке. В любом случае, многое зависит от впечатления и результата первой пробы...».

Краткое изложение инструкций Ребе относительно переводов трудов по хасидизму: а) хороший перевод; б) точный перевод; в) не дословный перевод; г) перевод, соответствующий смыслу оригинала; д) в изящной форме, которая произведет хорошее впечатление на читателей; е) перед печатью следует проконсультироваться с еще одним специалистом или, по крайней мере, вычитать текст.

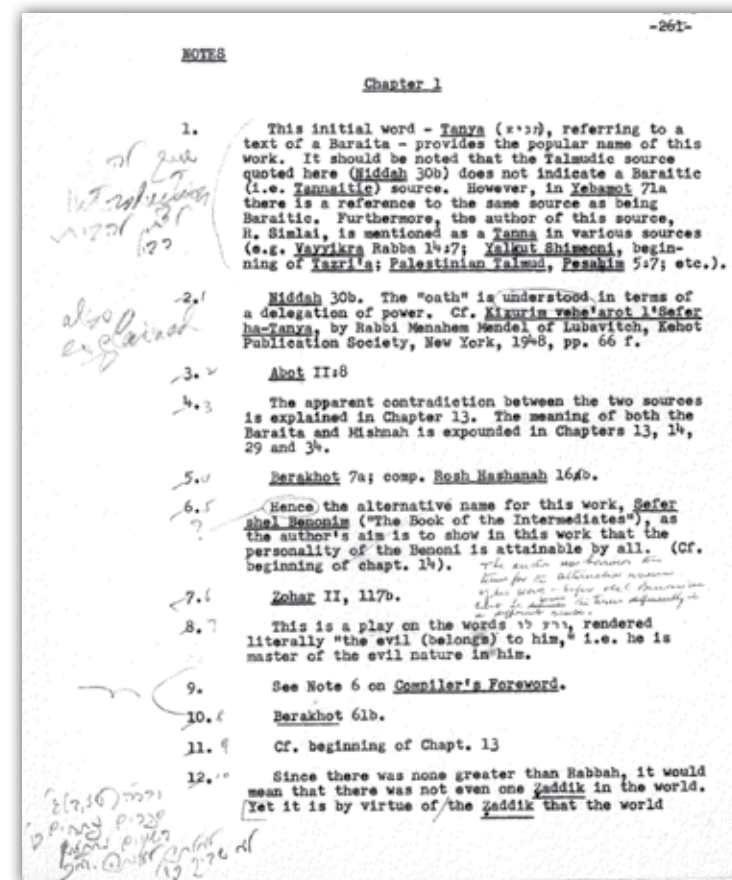
השפה הזרה הראשונה אליה תורגם ספר התניא, היה, מטבע הדברים, השפה האנגלית. היה זה בשנת תשכ"ב, והדבר נעשה על ידי מזכירו של הרבי הרב ניסן מינדל שתרגם את התניא לשפה האנגלית.

תרגום זה זכה לעידוד ויחס מיוחד מהרבי, אשר נבע מכך שהוא הנגיש את הספר לשפה הכי פופולארית ונפוצה ובכך הנגיש את מעיינות החסידות בצורה הרחבה ביותר.

הרבי הגיה מספר פעמים הן את תוכן הספר והן את ההקדמה שהרב מינדל כתב עבורו, כשההגהה נעשית בפעם הראשונה על עלי הטיוטה שהכין הרב מינדל בלשון הקודש ולאחר מכן על המהדורה האנגלית, לפני שנשלחה לדפוס.

הספר יצא לאור בתקופת 'המלחמה הקרה' בין המעצמות האמריקאית והסובייטית, והרבי התבטא כי העולם רועש כעת סביב שיגור הלוויין 'ספוטניק' אך לאמיתו של דבר הוא היה צריך לרעוש סביב ההוצאה לאור של ספר התניא בתרגום לאנגלית.

הרבי אף נשא מספר שיחות בקשר עם ההוצאה לאור של המהדורה האנגלית.

הגהות הרבי על תרגום פרק א' בתניא לאנגלית

לצורך הבנת חשיבות המאורע של המהדורות המתורגמות עליה דיבר הרבי בהזדמנויות רבות, הבאנו כאן את תוכן דברי הרבי בהקדמה שהקדים לתרגום ספר התניא לאנגלית חלק א (תורגם בתרגום חופשי ונדפס ב”תורת חב”ד”, מונדשיין, קה”ת תשמ”ב, עמוד 172):

חסידות בכלל, וחסידות חב”ד בפרט, היא השקפת עולם מקפת-כל, הרואה את היהודי כמי שעיקר ייעודו לשמש חוליה המייחדת את הבריאה עם בוראה. היהודי נוצר מן ”העליונים” ומן ”התחתונים”, הנפש הקדושה שבו היא ”חלק אלו-ה ממעל ממש”, אך מלובשת היא בכלי גשמי המורכב מגוף ונפש בהמית. ותפקידו הוא, להכיר את המהות הרוחנית והאחדות של נפשו והעולם שבו הוא חי, עם האחדות הפשוטה של הבורא.

השגת תכלית זו יוצאת לשתי דרכים: הדרך מלמעלה למטה לארץ, והשנית מן הארץ מתחת ולמעלה. בקיום הדרך הראשונה ממשיך האדם קדושה מן התורה והמצוות האלוקיים, והיא חודרת לכל פנה מפנות חיו הגשמיים וסביבתו הארצית - ”חלקה” של נפשו ”השייך לה מכללות עולם הזה”; בקיום הדרך השנית משתמש האדם בכל האמצעים שברשותו, הנבראים בידי שמים והעשויים בידי אדם, ככלים לעליית נפשו ביחד עם העולם שסביבו.

אחד מן האמצעים העיקריים היא לשון בני האדם, כדברי אדמו”ר הזקן בעל התניא באחד ממאמריו שכל אחת מ”שבעים לשון”, כשמשמשים בה ככלי להפצת תורה ומצוות, הרי היא מתעלה מגשמיותה אל טהרת הקודש, מתוך שהיא משמשת אמצעי להמשכת התורה ומצוותיה מלמעלה למטה לאותם הנזקקים ללשון זו.

לאור האמור לעיל, הספר המוגש בזה - תרגום אנגלי ראשון של ה’תניא’ (חלק א’) מאז שנדפס לראשונה לפני קס”ה שנה - הוא מאורע בעל חשיבות. בכך מגיע ספר היסוד למחשבת חסידות חב”ד ודרך חייה אל חוג נרחב של יהודים, אשר לשון המקור של הספר היא להם קושי או אף מחסום. בזה האופן התרגום שלפנינו מהווה תרומה נוספת להפצת מעינות החסידות שנפתחו על ידי רבי ישראל בעל שם טוב, הוא שהמשיל את החסידות לזרם מים חיים המתפשט והולך לעומק ורוחב עד שמגיע לכל חלק מעם ישראל, ומביא השראת רוח חדשה וחיות חדשה לחיי יום שלום שלהם.

תרגומו של ספר מעין ה’תניא’ הריהו משימה קשה מאד. למעשה כבר נעשו בזמנים שונים ניסיונות לתרגם את ה’תניא’ ללשון אירופית זו או אחרת, אלא שלא עלו יפה. לכן ראוי להחזיק תודה לד”ר גיסן מינדל שמישימה זו בידו עלתה בידו.

לחתום בתואר ’דוקטור’

לאחר הדפסת התניא בתרגומו לאנגלית בפעם הראשונה ביקשו כמה עורכי עיתונים וביטאונים לסקר ולבקר את הספר החדש. הם פנו להנהלת קה”ת בבקשה לקבל עותקים מהתניא החדש, וכמו כן בקשו לקבל סקירה רשמית מההוצאה לאור.

действительно, эти основные принципы, которые Ребе изложил в своих ответах на письма, стали фундаментом работы различных переводчиков хасидских книг на семьдесят языков в общем, и в частности книги Танья, о чем будет рассказано ниже.

Переводы на другие языки

По указанию Ребе на протяжении всех лет Танья переводилась на многие языки специальными коллегиями, в состав которых входили раввины, ученые и специалисту по языкознанию.

На сегодняшний день Танья переведена на идиш, английский, итальянский, французский, испанский, арабский, русский, португальский, немецкий, грузинский, венгерский и турецкий языки. Данные переводы были изданы вместе текстом оригинала на иврите, святом языке, который помещался слева.

Этой памятной брошюрой мы имеем честь представить частичный перевод Таньи на украинский и эстонский языки, также пополняющие полные переводы этой книги.

Перед нами будут представлены обзоры сделанных на протяжении лет переводов Таньи: некоторые из них будут приведены в краткой и сжатой форме, а некоторые из них будут представлены в более развернутой форме.

Английский перевод

Первым иностранным языком, на который была переведена книга Танья, стал, естественно, английский язык. Это произошло в 5722 (1962) г., перевод Таньи на английский язык выполнил секретарь Ребе, раввин Нисон Миндель.

Этот перевод снискал одобрение и особое отношение со стороны Ребе, что было следствием того, что книга вышла в доступ на наиболее популярном и распространенном языке и, таким образом, хасидские источники стали максимально доступными.

Ребе несколько раз вычитывал как содержание книги, так и предисловие к ней, составленное раввином Минделем. При этом вычитка была сделана в первый раз с черновых листов, подготовленных р. Минделем на святом языке, а затем в версии на английском, прежде чем ее отправляли в печать.

Книга была издана в период Холодной войны между США и СССР, и Ребе говорил, что весь мир сейчас гремит из-за запуска советской космической программы «Спутник», хотя на самом деле он должен греметь из-за выхода в свет Таныи в переводе на английский.

Ребе даже посвятил несколько своих сихот (публичных обсуждений, посвящённых тем или иным темам Торы) в связи с публикацией издания на английском.

«Дополнительный вклад в распространение хасидских источников»

Для понимания важности феномена переведенных изданий, о которых Ребе неоднократно говорил, мы привели здесь содержание его слов в предисловии к переводу первой части Таныи на английский язык:

«Хасидизм вообще и хасидизм Хабада в частности — это всеобъемлющая мировоззренческая система, которая рассматривает еврея как того, чье главное предназначение — служить связующим звеном, объединяющим Творение с его Творцом. Еврей соткан из небесного и земного. Его чистая душа, «частица Б-га, [данная] свыше», облечена в физический сосуд, состоящий из тела и животной души. Его предназначение состоит в том, чтобы познавать духовную сущность и единство своей души и мира, в котором она живет, с единством Творца.

Достижение этой цели возможно двумя путями: путь сверху вниз, на землю, а второй путь — от земли, т.е. снизу вверх. Идя по первому пути, человек озаряет себя святостью Торы и заповедей Всевышнего, и она пронизывает каждый уголок его материальной жизни — ту «часть» его души, «которая относится к этому миру». Идя по второму пути, человек использует все имеющиеся в его распоряжении средства, созданные руками Творца и сделанные руками человека, как инструмента для возвышения своей души вместе с окружающим миром.

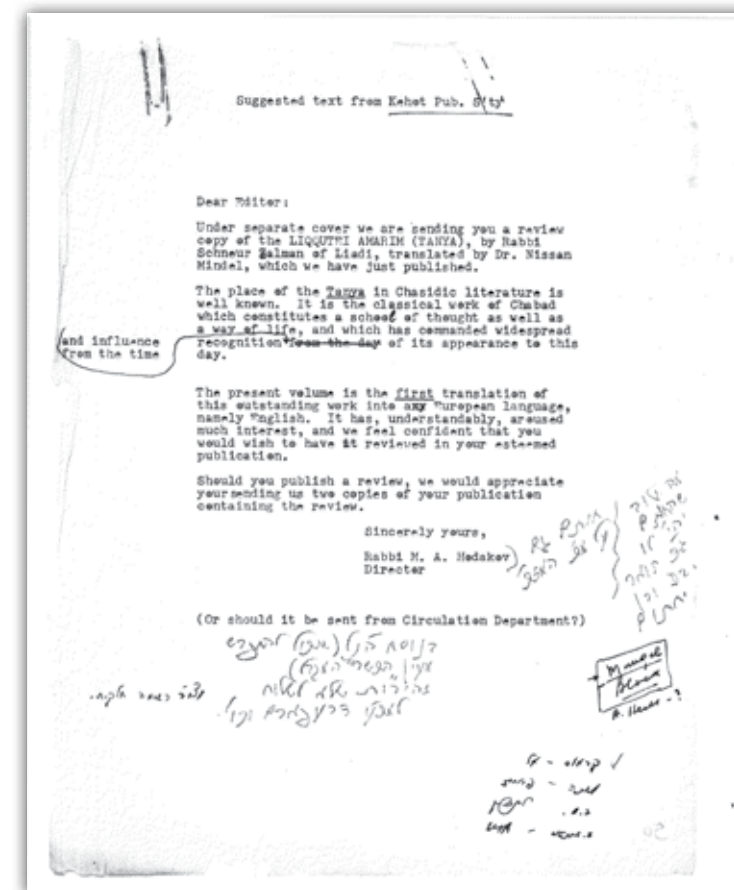
Одним из основных средств является человеческий язык. Согласно мнению Алтер Ребе, автору Таныи, в одном из его маамаров (хасидских трактатов), каждый из «семидесяти языков», используя его как инструмент для распространения и донесения Торы и заповедей до тех, кто нуждается в переводе, мы возносим этот язык от материалистичности к священной чистоте.

הרב מינדל מתרגם הספר ערך מכתב רשמי מהנהלת קה"ת לעורכים הראשיים של העיתונים והכניס את המכתב להגהה.

ליד שמו של הרב חדקוב - הרבי כתב: "חותם גם על מכ"ת[תבי] המזכ"ל[ירות]" ואח"כ הוסיף בצד הדף: "מה טוב שהחותם יהי' לו ג"כ תואר DR וכן יחתום".

בנוסף לכך הוסיף הרבי בשוה"ג:

"בנוסף הנ"ל (שיכול להתפרש מעין "הכשר" המקבל) זהירות שלא לשלוח למכ"ע דרעפארם וכיו"ב".

מענה הרבי בנוגע לסקירה אודות ספר התניא עם תרגום לאנגלית

גם גויים צריכים ללמוד

שנת תשכ"ט הוכרזה על ידי הרבי כ'שנת תשובה', בה עורר רבות ללימוד איגרת-התשובה בתניא, שנדפסה ויצאה-לאור כקונטרס בפני עצמו. באחת ההתוועדויות התבטא כי הדפסת איגרת-התשובה היא "על מנת ללמוד מחדש". באותה שנה השמיע הרבי ביאורים נפלאים באגרת-התשובה.

В свете вышеизложенного, представленная здесь книга — первый английский перевод Таньи (часть 1) с тех пор, как она была впервые напечатана сто двадцать пять лет назад, — является нам важнейшим событием. Подобным образом основополагающий философский труд хасидизма Хабад и его образа жизни доходит до широкого круга евреев, для которых оригинальный язык книги представляется трудным или даже непреодолимым барьером. В этом смысле, перевод, который мы держим в руках, представляет собой еще один вклад в распространение хасидских источников, открытых рабби Исраэлем Баал-Шем-Товом, сравнившим хасидизм с потоком живой воды, который распространяется и течет вглубь и вширь, пока не достигнет всех слоев народа Израиля и не принесёт новое духовное озарение и новую энергию в их повседневную жизнь.

Перевод такой книги, как Танья – задача достаточно сложная. На самом деле в разное время уже предпринимались попытки перевести Танью на тот или иной европейский язык, но они не увенчались успехом. Вот почему уместно поблагодарить доктора Нисона Минделя за то, что он взял на себя эту задачу.

Упоминание докторской степени

После первого издания Таньи на английском языке несколько редакторов газет и журналов выразили желание сделать аннотацию и рецензию к новой книге. Они обратились к руководству хабадского издательства «Кеос» с просьбой о получении экземпляров новой Таньи, а также хотел получить разрешение на официальную аннотацию от издательства.

Раввин Миндель, переводчик книги, составил официальное письмо от руководства «Кеос» в адрес главных редакторов газет и отдал письмо на проверку.

Рядом с именем раввина Ходакова Ребе написал: «Подписывающий также письма секретариата», а затем добавил на полях страницы: «Рекомендуется, чтобы, если у подписывающего есть докторская степень, он так и подписывался».

Вдобавок к этому Ребе добавил на полях страницы:

«В рамках приведенной выше формулировки (которая может быть истолкована как своего рода знак признания легитимности), будьте осторожны, чтобы не отправлять в издания, ассоциированные с реформистским иудаизмом и т.п.»

נקודה מעניינת היא אמירתו של הרבי באחת הפעמים, כי, "אחד הטעמים להדפסת "שער היחוד והאמונה" בשפה האנגלית הוא כדי שיוכלו ללמוד זאת גם עם גויים", שהרי גם גויים צריכים לדעת עניינים הנוגעים לאחדות הבורא.

[יצוין, אשר כפי שיובא להלן מדברי הרבי בתרגום התניא לרוסית, אשר הר' מנחם מענדל בן הרבי מהר"ש, הוא אשר תרגם לראשונה חלק מספר התניא לשפה זרה, לרוסית, וזה נעשה עבור גוי].

חלוקת ספר התניא בתרגום אנגלי

בהתוועדות ערב חג השבועות תשל"ה הגישו לרבי חמישה מעסקני ליובאוויטש באנגליה את מהדורת ספר התניא שבה מופיע עמוד בלשון הקודש מול עמוד בתרגום לאנגלית. באותו מעמד השמיע הרבי שיחה מיוחדת על חשיבות המאורע שהספר נדפס בהדר ובאופן של "ואנווהו" – הן בנוגע לתרגום והן בכל שאר העניינים החיצוניים. לעומת זאת הדגיש הרבי באותה השיחה (לקוטי-שיחות כרך יג עמוד 178):

יש לזכור כי האנגלית אינה כי אם לבוש חיצוני, קנקן, אך בתוכו מצוי יין ישן שאין חלילה לנגוע בו, ולא לשנותו, לא להשמיט מתוכו עניינים שמא גוי לא יהיה מרוצה...

הרבי הודה ב"ישר כוח" לכל המתעסקים בהכנת המהדורה ואיחל להם שהדבר יפעל בהם חשק גדול וגעגועים גדולים לפעול ביתר שאת בענייני יהדות והפצתה.

לקראת פרידתו מהאורחים שבאו לחג השבועות, השמיע הרבי שיחה מיוחדת בפתח 770, ובסיומה העניק לאורחים תושבי המדינות דוברות האנגלית את המהדורה החדשה בשפה זו. לתושבי שאר המדינות חילק הרבי ספר תניא בפורמט כ"ס.

תרגום לאיטלקית

בשנת תשכ"ח יצא לאור תרגום של ספר התניא לשפה האיטלקית. לפנינו הסיפור המלא של תרגום ספר התניא לשפה זו:

הדבר התחיל למעשה באחת מערי איטליה, גוריצייה, שם התגורר עד מלחמת העולם השנייה הרב אברהם סופר (שרייבער) שהיה ידוע כמוציא לאור של כתבי-יד הראשונים, הבולטים בהם הם ספריו של "המאירי" (בית הבחירה). כאשר פרצה המלחמה, עזב הרב סופר את איטליה, ועלה לארץ-הקודש, שם המשיך בעבודת הקודש.

בדמו של הרב סופר בערה הדאגה למצבם הרוחני של יהודי איטליה, ומיד בתום המלחמה יצר קשר עם ידידיו משכבר הימים והשתדל להשפיע באמצעותם על המצב הרוחני הירוד של יהדות איטליה באותם ימים.

קשר מיוחד היה לו עם הרבי. הוא, שדאג כל-כך לקירוב היהודים במדינת מגוריו

Нееврейям тоже нужно учиться

5789 (1969) г. был объявлен Ребе «Годом тшувы (раскаяния)». В течение этого года он неоднократно призывал к изучению Игерет а-тшува («Послание о покаянии»), увидевшему свет в виде отдельной брошюры. На одном из фарбренгенов Ребе сказал, что печать Игерет а-тшува нацелена на то, «чтобы учить по-новому» эту часть Таньи. И в тот год Ребе выступил с потрясающими комментариями к Игерет а-тшува.

Интересным является заявление Ребе о том, что «одна из причин для издания Шаар а-ихуд вэа-эмуна («Врат единства и веры») на английском языке заключается в том, чтобы могли изучить ее и с нееврейями». Ведь даже нееврейям необходимо знать аспекты, касающиеся единства Творца.

[Необходимо отметить, что, как следует далее из слов Ребе в переводе Таньи на русский язык, рабби Менахем-Мендл сын Маараша был первым, кто перевел часть книги Танья на иностранный язык (на русский язык), и это было сделано для неевреев]».

Распространение Таньи в переводе на английский

На фарбренгене в канун Шавуота 5735 (1975) г. пятеро любавичских активистов из Англии представили Ребе новое издание Таньи, где страница с текстом на священном языке была помещена напротив страницы в переводе на английский. Во время данного мероприятия Ребе произнес особую речь о важности достойного оформления этого издания и стремления к красивой форме — как в плане перевода, так и во всех других внешних аспектах. С другой стороны, Ребе подчеркнул в том же разговоре: «Следует помнить, что английский язык — не более чем внешнее облачение, кувшин, внутри него старое вино, к которому нельзя ни прикасаться, ни менять, ни удалять из него ничего из-за того, что это не понравится нееврею...»

Ребе поблагодарил всех, кто принимал участие в подготовке издания, и пожелал им, чтобы это вселило в них большое желание и сильное стремление работать еще усерднее в вопросах иудаизма и его распространения.

Прежде чем расстаться с гостями, приехавшими на Шавуот, Ребе выступил со специальной речью на входе «770», в конце которой вручил прибывшим

лшעבר, התרשם מאוד מדאגתו הכנה של הרבי למצבם הרוחני של כל יהודי ויהודי בכל מקום שהוא. העריץ מאוד את הרבי, בכל התחומים. הרב סופר היה מצאצאיו של החתם-סופר והגה תמיד בספריו. הוא היה נוהג לומר שבדורנו יש רק אדם אחד הבקי בספריו של החתם-סופר - הרבי.

ידידות מיוחדת יצר הרב סופר עם שליח הרבי למילאנו, הרב גרשון-מענדל גרליק. הוא נהג להתאכסן בביתו בכל פעם שהיה מגיע לעבוד באחת הספריות הגדולות באיטליה. בביקורים אלה שלעיתים היו אורכים שבועות מספר, נחשף הרב סופר יותר ויותר לעוצמת הפעילות החב"דית בעולם בכלל ובאיטליה בפרט.

במהלך השנים הלך הקשר והתחזק והוא אף היה כמה פעמים אצל הרבי ביחידות. בהזדמנויות אלה היה הרבי מתעניין במיוחד במצבם הרוחני של יהודי איטליה ובכל פעם היה הרב סופר מתפעם מחדש מגילוי האיכפתיות של הרבי.

מסתבר שבאחת היחידויות דיבר איתו הרבי אודות תרגום התניא לאיטלקית, היות והיה לו ניסיון עשיר בתחום ההוצאה לאור, הוא הציע לרבי פרופסור גדול בשם ג'ורג'יו וואגנרא מהעיר טריעסטי (עיר גדולה הסמוכה לגוריצייה), יהודי איטלקי שומר מסורת, שנודע כאחד המתרגמים המקצועיים ביותר באיטליה.

'חברותא' בטריעסטי ללימוד תניא

על מלאכת הוצאת הפרוייקט אל הפועל הפקיד הרבי את שליחו במילאנו, הרב גרשון-מענדל גרליק.

יום אחד מקבל הרב גרליק מכתב ממזכירות הרבי, בו הוא מתבקש לברר אודות הפרופסור וואגנרא מטריעסטי. לאחר שבירר עליו ושלח את חוות-דעתו לרבי קיבל הרב גרליק מכתב מהרבי בתוכן כזה: מכיון שאתה כותב שאין מתרגם אחר - יתחיל תיכף בעבודתו.

הרב גרליק לא שאל שאלות, ומיד יצר קשר עם אותו פרופסור. הם קבעו פגישה, וכעבור ימים ספורים ישבו הרב גרליק והמתרגם יחד בטריעסטי ולמדו יחד את התניא. באותם ימים עמד הרב גרליק בקשר מתמיד עם מרכז חב"ד העולמי בניו-יורק, משם קיבל הוראות מפורטות באשר לדרכי העבודה. בין השאר הורה הרבי שבנוסף לתניא בלשון-הקודש יראה המתרגם את התרגום האנגלי של התניא.

הלימוד המשותף היה כורח המציאות. לא שייך שאדם שלא למד מעולם את התניא יוכל לתרגם ולהעביר את המושגים העמוקים הנמצאים בכל מילה ובכל אות של ספר התניא. השיעור המשותף היה עיוני מאוד וארך כמה שבועות!

במהלך הלימוד נתקל הרב גרליק בכמה קוריוזים מעניינים. לדוגמא: כאשר למדו בסוף פרק א' על ההבדל בין עם ישראל לאומות העולם שלא ייתכן שאומות העולם יעשו חסד ללא שתהיה להם תועלת ממעשה החסד - נדהם המתרגם ושאל איך אפשר להדפיס דברים כאלה. הוא טען שאלו הם קביעות שאינם מתקבלים בשכל אנושי...

из англоязычных стран новое издание на этом языке. Жителям других стран Ребе раздал Танью в карманном формате.

Перевод на итальянский язык

В 5728 (1968) г. вышел перевод Таньи на итальянский язык. Вот полная история перевода этой книги:

История фактически началась в одном из городов Италии, Гориции, где до Второй мировой войны проживал рабби Авраам Софер (Шрайбер), известный как издатель рукописей ришоним (авторитетов в области еврейского религиозного права, живших в XI-XV вв.), наиболее выдающимися из которых являются книги А-меири (или Бейт а-бхира). Когда началась война, раввин Софер покинул Италию и уехал в Святую Землю, где продолжил свое святое дело.

Сердце рабби Софера было охвачено тревогой за бедственное духовное положение итальянских евреев того времени, и сразу же после войны он связался со своими старыми друзьями и попытался через них добиться улучшений.

У него были особые отношения с Ребе. На него, так заботившегося о приближении евреев к Торе в стране его прежнего проживания, произвела большое впечатление искренняя забота Ребе о духовном состоянии каждого еврея, где бы тот ни находился. Он очень восхищался Ребе во всех отношениях. Раввин Софер был потомком раввина Моше Софера (Хатам-Софера) и почитателем его книг. Он говорил, что в нашем поколении есть только один человек, знающий книги Хатам-Софера - Ребе.

Раввин Софер подружился с эмиссаром Ребе в Милане, раввином Гершоном-Менделом Гареликом. Он останавливался у него дома каждый раз, когда приезжал работать в одну из крупнейших библиотек Италии. Во время этих визитов, которые иногда длились несколько недель, раввин Софер все больше и больше открывал для себя масштабы деятельности Хабады в мире в целом и в Италии в частности.

С годами отношения стали лишь крепче, и он даже несколько раз побывал у Ребе на аудиенции. В такие моменты Ребе особенно интересовался духовным состоянием итальянских евреев, и каждый раз раввин Софер снова был тронут проявлением заботы Ребе.

На одной из аудиенций Ребе говорил с ним о переводе Таньи на итальянский

и догматическую: Кеבור כמה ימים של לימוד משותף, פנה הרב גרליק אל המתרגם ושאלו אם במהלך הלימוד בספר התניא הוא אימץ לעצמו חלק מההשקפה החב"דית? המתרגם השיב בשלילה והרב גרליק תמה. הוא לא הבין כיצד אדם מסוגל ללמוד תניא לעומק במשך כמה ימים ובכל-זאת לא להיות מושפע מרוח החסידות הנושבת בין דפי הספר...

"חשבתי שהרבי שלח אותי אליך כי אתה תתרגם מעומק הדברים ותאמץ את הרוח החסידית, והנה אני רואה שאינך מתרגם במיוחד מתוכן הדברים!", אמר הרב גרליק בהתפעלות.

המתרגם כלל לא הופתע. הוא דוקא הבין את צעדו של הרבי. "אני חושב שהרבי שלח אותך דוקא אלי, כי אילו היית הולך לאדם שיתרגם מתוכן הדברים ויתחיל לחיות עם הרעיון של הספר הזה - האדם הזה לא היה מתרגם לך את הספר! הוא היה מתרגם את ההבנה שלו בספר. רק אצלי יכול הרבי להיות בטוח שאני אתרגם רק את מה שמחבר הספר כתב, ללא תחושות ורגשות אישיים...", הסביר.

באותם ימים עמד הרבי בקשר עם הרב סופר, שהעביר לרבי דו"ח מלא על ההתקדמות בתרגום התניא. כפי הנראה, הרב סופר, שהכיר את המתרגם היכרות אישית, קיבל ממנו אינפורמציה מדוייקת כל כמה ימים, אותה העביר לרבי.

בראש סדר העדיפויות

כאשר סיים המתרגם את תרגום שלושים העמודים הראשונים, הוא העביר אותם לרב גרליק במילאנו. על פי ההסכם, הרב גרליק צריך היה לעבור על החומר, לאשר אותו ורק אחר-כך יכול היה המתרגם להמשיך הלאה בעבודתו. אולם מסיבות שונות, לא יכל הרב גרליק לעיין בחומר באותם ימים ומשום כך התעכב האישור המיוחל ועצר למעשה את כל עבודת התרגום.

כנראה שמידע על העיכוב הועבר לרבי באמצעות הרב סופר, היות וכעבור ימים ספורים קיבל הרב גרליק מכתב ממזכירות הרבי בזה הלשון:

ב"ה, י"ז סיון תשכ"ז

ברוקלין נ.י.

הרה"ח הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ וכו'

מו"ה גרשון מענדל שי'

שלום וברכה!

לפלא גדול שאין שומעים כלום מכת"ר בדבר תרגום התניא לאיטלקית.

והנה גדלה הפליאה ביותר לאחר שהגיעה לאוזננו השמועה אשר זה זמן רב שהמתרגם מסר לכת"ר שלשים עמודים מהתרגום, ומתפלא שכת"ר לא אישר לו קבלת הנ"ל וכו'.

язык. Так как у него был богатый опыт в области издательского дела, он предложил Ребе профессора по имени Джорджио Вагера из города Триеста (крупный город недалеко от Гориции), итальянского еврея, соблюдающего традицию, который был известен как один из самых авторитетных переводчиков в Италии.

Напарник в Триесте для изучения Таньи

Ребе поручил своему эмиссару в Милане раввину Гершону-Менделу Гарелику довести этот проект до конца.

Однажды раввин Гарелик получает письмо из секретариата Ребе, в котором его просят узнать о профессоре Вагере из Триеста. Наведя справки и отправив свое мнение Ребе, раввин Гарелик получил от него письмо следующего содержания: «Поскольку вы пишете, что другого переводчика нет, пусть он немедленно приступит к своей работе».

Раввин Гарелик не стал задавать никаких вопросов и сразу же связался с профессором. Они договорились о встрече, и через несколько дней раввин Гарелик и переводчик уже сидели вместе в Триесте и изучали Танью. В те дни раввин Гарелик находился в постоянном контакте со Всемирным центром Хабада в Нью-Йорке, откуда он получал подробные инструкции относительно направлений работы. Среди прочего, Ребе велел, чтоб помимо Таньи на иврите переводчик просмотрел английский ее перевод.

Совместное изучение определяло бытие. Невозможно, чтобы человек, никогда не изучавший Танью, перевел и передал глубочайшие понятия, содержащиеся в каждом слове и букве этой книги. Совместное занятие было очень глубоким и длилось несколько недель!

Во время учебы раввин Гарелик столкнулся с несколькими интересными курьезами. Например: узнав в конце 1-й главы о различии между народом Израиля и народами мира, о том, что народы мира могут творить добро, лишь если им есть польза от благодеяния, - переводчик удивился и спросил, как такое можно печатать? Он утверждал, что подобные утверждения не могут быть приняты человеческим разумом...

И еще один пример: через несколько дней совместного изучения раввин Гарелик обратился к переводчику и спросил, почерпнул ли он для себя во время изучения Таньи что-то из хабадского воззрения? Переводчик ответил отрицательно и раввин Гарелик удивился. Он попросту не понимал, как человек может глубоко изучать Танью на протяжении нескольких дней

אשר לכן הננו לשאול את כת"ר:

(א) מדוע לא הודיע לנו מקבלת העמודים הנ"ל. (ב) מדוע לא ענה כלום להמתרגם. (ג) מדוע מעכב את עבודת התרגום וכו'. (ד) באם משום איזה טעמים שהם אינו יכול כת"ר להתעסק בהשגחתו וזירוזו בעבודת התרגום, אולי יוכל למסור תפקיד ההשגחה והטיפול הזה לאחר, או להודיענו שנשתדל מצדנו במציאת איש מתאים לזה.

ובכל אופן נא להודיענו תיכף את כל הענינים הנ"ל.

בברכת כט"ס

הרב ח.מ.א. חדקוב

עם קבלת המכתב הבין הרב גרליק עד כמה חשובה הדפסת התניא אצל הרבי, והניח את הנושא בראש סדר העדיפויות שלו. מאז נכנסה התוכנית להילוך גבוה וכעבור פחות מחודשיים כבר תורגם רובו של החלק הראשון, והוא פנה למזכירות הרבי בבקשה לשלוח לו לוח-עופרת ("קלישע") משער הדפוס הראשון של התניא ומכתב-היד של מהדורה-קמא.

צילום המכתב ממזכירות הרבי לרב גרליק

и несмотря на это не вдохновиться духом хасидизма, сквозящего между страницами книги...

«Я думал, что Ребе послал меня к вам, потому что вы будете тронуты глубиной вещей и будете пленены духом хасидизма, а тут я вижу, что вы не особенно тронуты содержанием!» — с удивлением сказал раввин Гарелик.

Переводчик ничуть не удивился. Он как раз понял логику Ребе. «Я думаю, что Ребе послал вас именно ко мне, потому что если бы вы пошли к человеку, который был бы тронут содержанием и начал жить идеей этой книги, — этот человек не стал бы переводить для вас книгу! Он вписал бы в перевод свое собственное понимание книги. Однако лишь со мной Ребе может быть уверен, что я переведу только то, что написал автор книги, без личных переживаний и эмоций...» - пояснил он.

В те дни Ребе был в контакте с раввином Софером, который давал Ребе полный отчет о ходе перевода Таньи. Как это видно, раввин Софер, лично знавший переводчика, каждые несколько дней получал от него точную информацию, которую он переадресовывал Ребе.

Высший приоритет

Закончив перевод первых тридцати страниц, переводчик передал их раввину Гарелику в Милане. Согласно договоренности, раввин Гарелик должен был просмотреть материал, утвердить его, и только после этого переводчик мог продолжить свою работу. Однако по разным причинам раввин Гарелик не мог просмотреть материал в те дни, и из-за этого долгожданное одобрение затянулось и практически парализовало всю работу по переводу.

Судя по всему, информация о задержке была донесена до Ребе через раввина Софера, поскольку через несколько дней раввин Гарелик получил письмо из секретариата Ребе, в котором говорилось:

«С Б-жьей помощью, 17 сивана 5727 (1967) г.

Бруклин, Нью-Йорк

Раввину и одному из ранних хасидов, мужу богобоязненному, знатоку Торы, занимающемуся нуждами общины и т.д.

Наставнику и учителю Гершону-Меделу

Мир и благословение!

על בקשתו זו נענה במכתב שנכתב על נייר המכתבים של המרכז לענייני חינוך:

כ"ו מנ"א תשכ"ז

ברוקלין

הרה"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ וכו'

מו"ה גרשון מענדל שי'

שלום וברכה!

לבקשתו על-דבר שילוח מכאן קלישע משער דפוס הראשון של התניא ומהכתבי-יד מהדורה-קמא -

אולי היה כדאי, הן מבחינת המהירות שבזה והן מצד דיוק גודל הקלישע שיתאים לגודל העמודים של ספר התניא שמדפיסים אצלכם, לעשות הקלישע שם.

באם אי אפשר לעשות זה וצריכים לשלוח הקלישע מכאן, בבקשה לשלוח תיכף דוגמא מגודל העמוד של הספר, בכדי שנוכל לשלוח לו דבר מתאים.

בטח יודיענו תיכף על-דבר כל זה.

בכבוד הראוי

יהודה ליב גראנער

תשואות-הן תשואות-הן

באותם ימים קיבלה הרבנית גרליק מכתב חשאי ממוזכרות הרבי. המכתב, שנכתב בשפה האנגלית, עסק בכמה עניינים פרטיים. באחד הסעיפים כותב המזכיר הרב מינדל, כי מאחר שבימים האחרונים ביקר בביתם הרב אברהם סופר, ושוחח עם בעלה בקשר להדפסת ספר התניא - ביקש ממנו הרבי לפנות אליה בבקשה להעביר דו"ח על פרטי שיחתם של השניים בקשר למאמצים להדפסת התניא.

בסמיכות לחודש החגים הסתיים תרגום החלק הראשון של התניא ("לקוטי אמרים") בשעה טובה ומוצלחת. הרב גרליק שידע עד כמה מחכה הרבי להוצאת הספר, החליט שלא להמתין עד להכנת הספר לדפוס ושלח לרבי בדואר מהיר את הדפים המתוקתקים.

בתחילת חודש כסלו תשכ"ח הגיע העותק הראשון לידי הרבי. באותו יום שיגר הרבי איגרת לרב גרליק, בה כתב הרבי בכתב ידו הק':

זה עתה נתקבלה העתקת התניא ח"א ות"ח ת"ח.

Чрезвычайно удивительно, что мы ничего не слышим от уважаемого раввина о переводе Таньи на итальянский язык.

И здесь удивление особенно возросло после того, как до наших ушей дошел слух, что уже много времени назад переводчик передал уважаемому раввину тридцать страниц перевода и удивляется тому, что уважаемый раввин не подтвердил получение вышеизложенного и т.д.

Вот почему мы спрашиваем уважаемого раввина:

А) почему он не сообщил нам о получении вышеупомянутых страниц?
Б) почему он ничего не ответил переводчику? В) почему он задерживает работу по переводу и т.д.? Г) если по какой-либо причине уважаемый раввин не может заниматься контролем и ускорением работы по переводу, то, вероятно, он сможет передать эту обязанность и хлопоты об этом кому-то другому или сообщить нам, чтобы мы со своей стороны постарались найти кого-то, кто подойдет для этого.

В любом случае, пожалуйста, проинформируйте нас скорее по всем вышеуказанным вопросам.

С пожеланием всего хорошего,

Раввин и хасид М.А. Ходаков».

Получив письмо, раввин Гарелик понял, насколько важным для Ребе было издание Таньи, и поставил этот вопрос во главу своих приоритетов. С тех пор план пошел в гору, и не прошло и двух месяцев, как львиная доля первой части уже была переведена, и он обратился в секретариат Ребе с просьбой прислать ему свинцовую табличку, клише с обложкой первого издания Таньи и рукописи первого издания.

На его просьбу был дан ответ в виде письма, написанного на бланке Центра по делам образования:

«26 менахем-ав 5727 (1967) г.

Бруклин

Раввину и хасиду, мужу богобоязненному, знатоку Торы, занимающемуся нуждами общины и т.д.

Наставнику и учителю Гершону-Меңделу

Мир и благословение!

В ответ на просьбу об отправке отсюда клише с обложкой первого издания Таньи и с рукописью первого издания – возможно, стоило бы сделать клише

הרבי מקבל את התניא באיטלקית

בינתיים הוכן הספר לדפוס. לקראת י"ט כסלו תשכ"ח נסעה זוגתו של הרב גרשון מענדל גרליק, תבדל"ח מרת בתיה, לביקור בחצרות-קודשנו יחד עם ילדיה, כאשר הגדול שבהם היה הבן לוי יצחק גרליק.

באותה שעה היו כמה עותקים של הספר מוכנים, אך בלי כריכה עדיין. הוחלט שלוי-יצחק הצעיר שזו תהיה הפעם הראשונה שיראה את הרבי - יזכה להגיש לרבי את צרור דפי הספר.

היה זה בח"י כסלו תשכ"ח, ערב ראש-השנה לחסידות. השעה שש בערב, בעוד כמה דקות יצא הרבי מחדרו בדרכו אל ביתו. באותה שעה, הרבנית גרליק תחי' יחד עם ששת ילדיה שזה עתה הגיעו משדה התעופה, עמדו ליד שביל האבנים בכניסה לבית חיינו והמתינו בקוצר רוח ליציאתו של הרבי מחדרו.

האור בחדר הרבי כבה. הם ידעו היטב מה עליהם לעשות ברגע שיראו את הרבי. הן לשם כך ערכו בביתם שבמילאנו חזרות...

הבן לוי-יצחק בן השבע מהדק את תפיסת אצבעותיו הרועדות בחבילת הדפים, התרגשותו הולכת וגוברת. זו הפעם הראשונה שהוא רואה את הרבי. הרבי התקרב. הנה, עוד מעט והרבי עובר לידו.

"ברוך אתה... שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה" מברכים כל המשפחה בהתרגשות. הרבי עמד מלכת, האזין לברכת הילדים וענה אמון!

לוי-יצחק ניגש אל הרבי, מגיש לו בהדרת כבוד את חבילת הדפים. על פניו של הרבי ניכרת הבעה של שביעות רצון, כמתוך חלום שומע לוי-יצחק את הרבי אומר לו "א דאנק!". הרבי נכנס למכוניתו.

בירור הלשונות

ימים מספר לאחר מכן, בשבת פרשת וישב, כ"א כסלו, בעת ההתוועדות, התייחס הרבי לאותה חבילת דפים שקיבל השבוע. היה זה טופס בלתי-מכורך של החלק הראשון של ספר התניא בתרגום לאיטלקית. וכך אמר (תורת מנחם התוועדויות חלק נא עמוד 430):

כיון שיום הש"ק זה הוא בהמשך לי"ט כסלו, שקשור עם ספר התניא,

- כידוע שרבינו הזקן אמר שזכות התניא סייעה בענין הגאולה, וענין זה קשור עם הדפסת התניא בשנת תקנ"ז, כידוע שרבינו הזקן רצה שהתניא יודפס לפני י"ט כסלו, ובפועל נדפס התניא בי"ט - כ' כסלו, וענין זה סייע לגאולה די"ט - כ' כסלו בשנת תקנ"ט

там, как с точки зрения оперативности, так и с точки зрения точности размера клише, чтобы он соответствовал размеру страниц книги Танья, которая будет у вас печататься.

Если это невозможно сделать, и мы должны отправить клише отсюда, пожалуйста, немедленно пришлите пример размера страницы книги, чтобы мы могли отправить вам что-то подходящее.

Разумеется, вы вскоре проинформируете нас обо всем этом.

С должным уважением

Йеуда-Лейб Гронер».

«Прекрасно, прекрасно!»

В те дни ребецн Гарелик получила тайное письмо из секретариата Ребе. Письмо, написанное по-английски, касалось некоторых частных вопросов. В одном из пунктов секретарь, раввин Миндель, пишет, что, так как последние несколько дней рабби Авраам Софер посещал их дом и разговаривал с мужем о печати Таньи, Ребе попросил его связаться с ней с просьбой составить отчет о деталях разговора обоих относительно усилий по печати книги.

Ближе к месяцу праздников в добрый и удачный час был завершен перевод первой части Таньи (Ликутей амарим («Собрание высказываний»)). Раввин Гарелик, знавший, как долго Ребе ждал публикации книги, решил не ждать, пока она будет готова к печати, и отправил Ребе экспресс-почтой страницы с набранным текстом.

В начале месяца кислев 5728 (1968) г. первый экземпляр попал в руки Ребе, и в тот же день он направил письмо раввину Гарелику, в котором собственноручно написал:

«Только что был получен экземпляр Таньи, часть 1. И это «прекрасно, прекрасно!»»

Ребе получает Танию на итальянском

Между тем книга была подготовлена к печати. В честь 19 кислева 5728 (1968) г. жена раввина Гершона-Мендела Гарелика, г-жа Бася, вместе со

הנה כאן המקום להזכיר שזה עתה - עוד לפני י"ט כסלו - נדפס ספר התניא בתרגום לאיטלקית, ובקרוב יתורגם ספר התניא גם בצרפתית, מבלי הבט על כל ההעלמות וההסתרים.

והרי ידוע שע"י תרגום עניני התורה בשבעים לשון נעשה גם הבירור של לשונות אלו,

- וכמבואר בתורה אור בענין לבנת הספיר, שתיבת "אבן" היא בלשון הקודש, ותיבת "לבנה" היא בשאר הלשונות, ו"לבנת הספיר" שיש בזה הן "לבנה" והן "אבן" (כי "ספיר" היא סוג אבן), מורה על חיבור שניהם -

וזהו הטעם שרבותינו נשיאינו השתדלו לפרסם תורת החסידות בכמה לשונות,

ועי"ז ניתוסף בהפצת המעיינות חוצה כו', שאז אתי מר דא מלכא משיחא".

לאחרי השיחה קרא הרבי ללוי יצחק גרליק הקטן וקבל עם ועדה העניק לו חתיכת עוגה.

סמל לניצחון על מלכות רומי

כעבור כמה ימים הושלמה הדפסת הכרך הראשון, והעותק הראשון של הספר הכרוך נשלח מיידית לרבי. בחודש טבת קיבל הרבי את הספר, ומיהר לבשר על כך למי שפעל רבות למען הדפסת הספר - הרב אברהם סופר:

ב"ה, ט"ו טבת ה'תשכ"ח

ברוקלין, נ.י.

הו"ח א"א נו"נ צמ"ס רב פעלים ובעל מדות וכו'

הרב מוה"ר אברהם שי' סופר

שלום וברכה:

ימים אלו קבלתי ס' התניא מתורגם איטלקית כבר בכריכתו. ובודאי קבלו גם כת"ר - ממילא, ומובטחני שהי' לו קורת רוח גדולה לראות כי השתדלותו בזה הביאה פרי טוב, שלא רק שיצא לפועל, אלא גם יצא יפה בחיצוניות, אף שלא ידוע לי דרגת החיצוניות באיטלי' בספרים כגון זה. ותקותי שגם ההעתקה מתאימה לרוח יהודי איטלי'.

וזוהי אחת הסיבות שנתעכב האישור על מכתבו, כי קיויתי מיום ליום שאקבל ספר התניא הנ"ל ואוכל להודיעו על דבר זה. ואתו רב הסליחה על האיחור באישור מכתבו. ועוד אודה לו בעד השתדלותו בהאמור.

היום קבלתי ג"כ ידיעה באריכות ממילאן שהפרופסור קולומבו הבטיח לכתוב "בקורת" בקשר עם הופעת ס' התניא בתרגומו לאיטלקית בכ"ע המתאימים באיטלי'.

הרבי ייחס חשיבות עליונה להוצאת התניא בתרגום לאיטלקית וראה בו סמל לניצחון על מלכות רומי. עדות לכך ניתן למצוא במכתב מרתק ששלח באותם ימים למר שז"ר:

своими детьми, старшим из которых был сын Леви-Ицхак Гарелик, нанесла визит в резиденцию Ребе.

На тот момент было готово несколько экземпляров книги, но еще без обложки. Было решено, что юный Леви-Ицхак, которому впервые предстояло увидеть Ребе, будет иметь честь подарить ему пачку страниц книги.

Это было 18 кислева 5728 (1968) г., накануне Нового года хасидизма. Шесть часов вечера, через несколько минут Ребе вышел из своего кабинета по направлению к себе домой. В этот час ребецн Гарелик вместе со своими шестью детьми, только что прибыв из аэропорта, стояли у дорожки, выложенной из камня, при входе «770» и с нетерпением ждали, когда Ребе выйдет из своего кабинета.

Свет в кабинете Ребе погас. Они достаточно хорошо знали, что следует делать, увидев Ребе. С этой целью они проводили репетиции у себя дома в Милане...

Семилетний сын Леви-Ицхак крепко сжимает дрожащими пальцами пачку страниц, его возбуждение растет. Он впервые видит Ребе. Ребе приближается. Еще чуть-чуть и Ребе поравняется с ним.

«Благословен Ты... Который дал нам дожить и существовать, и достичь этого времени», — взволнованно произнесла благословение вся семья. Ребе остановился, прослушал благословение детей и ответил «Амен».

Леви-Ицхак подошел к Ребе, почтительно вручив ему пачку страниц. На лице Ребе можно было прочесть удовлетворение, и будто во сне Леви-Ицхак услышал, как Ребе говорит ему: «А данк (идиш. «Спасибо»)!». И Ребе сел в свою машину.

Одухотворение языков

Несколько дней спустя, 21 кислева, во время фарбрэнгена Ребе обратился к пачке страниц, которую он получил на той неделе. Это был непрошитый экземпляр первой части книги Танья, переведенной на итальянский язык. И тогда он сказал: «Поскольку этот субботний день следует за 19-м кислева, который связан с книгой Танья, а известно, что Алтер Ребе говорил, что заслуга [его авторства над] Таньей помогла в деле освобождения [его из заключения]. И это обстоятельство связано с изданием Таньи в 5557 (1797) г. Известно, что Алтер Ребе хотел издать Танью до 19 кислева, а

ב"ה, ו' שבט, ה'תשכ"ח

ברוקלין, נ"י.

לכבוד הו"ח אי"א נו"נ בחור מעם ומורם מעם ודורש טוב לעמו

בעל מדות תרומיות ענף עץ אבות

מו"ה שניאור זלמן שליט"א

שלום וברכה!

בהתקרב יום ההילולא של כ"ק מו"ח אדמו"ר בערש"ק הבע"ל, הנני, כדרכי, לשגר לכ' איזה דברים שבכתב ובפרט להזכיר מה שזכינו שנינו להיות בצוותא בהתוועדות די"ט כסלו אצל כ"ק מו"ח אדמו"ר ולנגן ביחד ניגונו של רבינו הזקן, שמכתב זה נכתב בין יום ההילולא שלו כ"ד טבת והילולא דיו"ד שבט.

ועל-פי מה שכתב כ"ק מו"ח אדמו"ר במכתבו הראשון בקשר עם יום ההילולא של אביו, שרועי ישראל לא יעזבו צאן מרעיתם ומה עד עתה עומד ומשמש אף עתה עומד ומשמש במרום, משמש את צאן מרעיתו בתוככי כל ישראל, הרי כלשון הידוע רצוא ושוב, ענין היחוד בזכרונו הוא רצוא עלי' והתיחדות בזכרונו של בעל ההילולא ועניניו, ושוב והמשכה במעשה בפועל בעולמנו זה הגשמי והחומרי ללכת בדרך ישרה אשר הורנו בדרכיו ונלכה באורחותיו נס"ו (אגה"ק לרבנו הזקן להסתלקות אדמו"ר הרמ"מ מהורודוק, אגה"ק בתניא סי' זך).

ומענין לענין באותו ענין, הנני מצרף בזה מה שיצא לאור זה עתה ס' התניא בהעתקתו לשפה האיטלקית, שפת רומי אשר לאום מלאום יאמץ כשזה (רומי) נופל - תבנה ירושלים עיר קדשנו,

אחת הפעולות מהפצת המעיינות חוצה.

הוצאת שאר חלקי התניא נמשכה בשנים הבאות, כאשר כל פרק זמן מוציא הרב גרליק חלק אחר של התניא, עד שבשנת תשל"ט הושלמה הוצאת הספר כולו על כל חלקיו.

תרגום לצרפתית

בשנת תשכ"ח הודפס בפעם הראשונה ספר התניא בתרגום לצרפתית ביזמת "לשכת ליובאוויטש האירופאית". מהדורה זו יצאה לאור במספר חלקים וזכתה לתפוצה רחבה.

בשנת תשס"ז הוציאה לאור 'הלשכה' מהדורה מחודשת של התרגום בה מופיע התרגום של כל התניא בכרך אחד, כאשר בצד אחד נדפס עמוד התניא המקורי ומולו התרגום לצרפתית.

בשנת תשכ"ט יצא לאור תרגום של ספר התניא לספרדית, ע"י הרב דובער בוימגארטן, ובהשתתפותו של אברהם פאליטשענקא. התרגום הושלם בשנת תשל"ל.

אחד הפרוייקטים הגדולים שהשליח רב הפעלים למרוקו הרה"ח ר' יהודה לייב רסקין ז"ל זכה ליזום ולהביא לידי פועל ממש, היה תרגום ספר התניא לערבית. היה זה ללא ספק שלב נוסף חשוב בהפצת המעיינות - אור בהיר הבקיע בשחקים.

העניין כולו החל בחודש כסלו תשל"ב. בידעו את החשיבות הרבה שהרבי ייחס לתרגום התניא באנגלית, כמסופר לעיל, וכן לאחר שהופיעו תרגומים לשפות נוספות כמו צרפתית ואיטלקית, החליט הרב רסקין לנסות להפיק גם מהדורת תניא בערבית.

הוא פנה איפוא לרב חדקוב ושאל "אם כדאי ומותר לתרגם לערבית ואם יש לנו רשות לטפל בזה, כי ישנו בזה אחריות גדולה וגם כן יהיה אחר כך כרוך בהוצאות וכו'".

בכ"ז כסלו תשל"ב נכתב המענה, על נייר המכתבים של מזכירות הרבי:

"בשאלתו חוות דעתי בענין תרגום ספר התניא לערבית, תלוי זה באם יהיה תרגום טוב".

הרב רסקין למד מכאן שיש לו אור ירוק להתחיל במלאכה, אבל הרשות מותנית "באם יהיה זה תרגום טוב".

נראה שמציאת המתרגם המתאים היתה משימה לא פשוטה כלל שכן רק בקיץ תשל"ד כותב הרב רסקין לרב חדקוב:

עמוד השער של ספר התניא עם תרגום לערבית

на практике Таня была отпечатана 19-20 кислева. И это обстоятельство способствовало освобождению 19-20 кислева в 5559 (1798) г.

Здесь уместно упомянуть, что только что, еще до 19 кислева, была отпечатана Таня, переведенная на итальянский язык, а вскоре Таня будет переведена и на французский язык, невзирая на все тайное и сокрытое (т.е. возможные преграды).

И хорошо известно, что за счет перевода идей Торы на семьдесят языков также происходит одухотворение этих языков.

И, как разъясняется в Тора ор («Учение света») относительно камня сапфира, слово эвен («камень») берет свое начало в святом языке, а слово левена (досл. «кирпич», «камень») – в других языках. И ливнат а-сапир («сапфировый камень»), обозначая и «кирпич», и «камень» (потому что «сапфир» – это разновидность камня), указывает на сочетание обоих смыслов.

И по этой причине наши Ребе пытались распространять учение хасидизма на разных языках, что усилило и распространение хасидских источников вовне, а значит [и привело бы к тому, что] пришел король Мошиах».

После выступления Ребе позвал юного Леви-Ицхака Гарелика, принял его прилюдно и вручил кусок пирога.

Символ победы над Римской империей

Через несколько дней печать первой части была завершена, и первый экземпляр в переплете был немедленно отправлен Ребе. В месяце тевет Ребе получил книгу и поспешил объявить о ней тому, кто усердно работал над ее публикацией – рабби Аврааму Соферу:

«С Б-жьей помощью, 15 тевета 5728 (1968) г.

Бруклин, Нью-Йорк

Одному из ранних хасидов, мужу богобоязненному, знатоку Торы, обладающему широкой эрудицией, деятельному и добронравному и т.д.

Раввину, учителю и наставнику Аврааму Соферу

Мир и благословение!

На днях я получил Таню в переводе на итальянский уже в переплете. И наверняка уважаемый раввин также получил ее из Милана. И я уверен,

что вам было очень приятно видеть, что ваши старания принесли хорошие плоды, ставшие не просто явью, но и обретшие прекрасную внешнюю форму, хотя мне и неизвестен стандарт оформления книг в Италии, подобных этой. И, надеюсь, перевод также соответствует духу евреев Италии.

И это одна из причин, почему затянулось подтверждение получения вашего письма, ибо я надеялся, что со дня на день получу вышеупомянутую книгу Танья и смогу сообщить вам об этом. Очень сожалею о задержке с подтверждением вашего письма. Я также хотел бы поблагодарить вас за ваши усилия в вышесказанном.

Сегодня я также получил пространное сообщение из Милана о том, что профессор Коломбо обещал написать рецензию в связи с публикацией Таньи в вашем переводе на итальянский язык в соответствующих итальянских изданиях».

Ребе придавал большое значение публикации Таньи в переводе на итальянский и видел в ней символ победы над Римской империей. Подтверждение этому можно найти в любопытном письме, адресованном г-ну Шазару (президенту Израиля с 21 мая 1963 г. по 24 мая 1973 г.):

«С Б-жьей помощью, 6 швата 5728 (1968) г.

Бруклин, Нью-Йорк

Одному из ранних и уважаемых хасидов, мужу богобоязненному, знатоку Торы, вставшему над народом и желающему блага своему народу,

обладающему качествами самоотдачи, «продолжению древа праотцев»

Учителю и наставнику, Шнеуру-Залману

Мир и благословение!

По мере приближения годовщины кончины моего тестя, Ребе Раяца, выпадающего на канун субботы, я, по своему обыкновению, посылаю вам кое-что в письменном виде и, в частности, напоминаю, что мы оба имели честь быть на фарбрингене 19 кислева у моего тестя, Ребе Раяца, и вместе исполнять нигун (хасидский напев) Алтер Ребе. Это письмо было написано между 24 тевета, его днем кончины, и 10 швата, днем кончины [Ребе Раяца].

Исходя из того, что Ребе Раяц писал в своем первом письме в связи с днем кончины его отца (о том, что пастыри Израиля не оставляют агнцов своего стада и как ранее стояли и служили, так и сейчас стоят в высях и служат, служат агнцам своего стада в среде всего народа Израиля): в рамках

”הנני לבשר לכבוד תורתו שי’, שתודה לקל סוף סוף מצאתי מישהו שמבין ודייקן. שמו ר’ דוד שי’ בוסקילא, מפקח ללימודי קודש של מוסדות אוצר התורה, חיבר הרבה חוברות בענייני חינוך שיודע בטוב לשון הקודש ויודע ספר ויודע בטוב את השפה הערבית.

”למדתי עמו את ”שער היחוד והאמונה”, וכעת הוא התחיל לתרגם לערבית, ויש לפניו גם כן התרגום שבצרפתית, שיודע גם כן שפה זו, ואחרי תרגום של כל פרק נלמד עמו פעם ונשמע איך שהוא תירגם, והנני לשאול מה חוות דעתו של כבוד תורתו בזה.”

האישור לצעד הזה הגיע עד מהרה במכתב מח”י מנחם אב תשל”ד:

”מאשר אני קבלת מכתבו ותשואות חן על הבשורות טובות. ובנוגע למה שכותב אשר מצא את מי שראוי לתרגם את שער היחוד והאמונה לערבית, ואשר כבוד תורתו לומד אתו את הנ”ל וכו’, נכון וטוב הדבר.”

התהליך הזה בו הרב רסקין לומד עם הר”ד בוסקילה פרק-פרק, הוא מתרגם לערבית, משווה עם התרגום לצרפתית ואחרי כן הם חוזרים ולומדים את הפרק, נמשך כשנתיים. ואז צצה בעיה חדשה - חסרונו של בית דפוס מתאים במרוקו.

על כך למדנו מתוך מכתב של הר”ל רסקין לאחיו הרב דוד ז”ל באייר תשל”ו:

”זה כשנתיים שהנני מטפל על דבר הוצאה לאור של התניא מתורגם לערבית, בהתחלתה רק שער היחוד והאמונה, אבל ישנו בעיה גדולה שאין מדפיסים כאן וחסר אותיות של לשון הקודש. התקשרתי עם גיסי הר”ש שי’ אזימאוו וגם לא הצליח.

”זה כשבוע שהצלחתי להתקשר עם מדפיס מכאן ומבטיח לי שיוכל לסדר את זה. כמובן שהעניין יעלה לסכום גדול, אבל לא עמדת על זה, והנני מחכה שיתן לי את הדוגמא הראשונה, ובכן אשלח לך כדי לברר אצל הרב חדקוב כמה פרטים.”

תוכנית להדפסה לכ’ אב

כמה שבועות אחר כך במכתב לרב חדקוב מוסיף הרב רסקין וכותב, ”הנני בזה לבשר לכבוד תורתו שסוף סוף תודה לקל מצאתי מדפיס שקיבל על עצמו להדפיס את תניא חלק ב’ שנקרא ”שער היחוד והאמונה”, כבר מוכן אצלנו החומר כפי שהראיתי לכבוד תורתו בחודש תשרי תשל”ה.

”מצורף כאן: א) דף השער הראשון והשני. ב) הקדמת המו”ל עם ה’ שאלות. ג) עמוד מקורי של התניא (מצולם) עם התרגום. לאחר כל עמוד מהתניא יבואו ג’ עמודים של התרגום. חשבתי לסדר שיהיה כמו התניא של לונדון (באנגלית), עמוד מול עמוד, אבל לא נכנס הכל בעמוד אחד, ואם לסדר את ההערות לבסוף יהיה עוד יותר קשה כי התרגום בערבית הוא ארוך. ד) המדפיס נתן לי את הברירה בין שני סוגי נייר (באותו מחיר), אחד לבן ואחד לא כל כך לבן, ואני חושב לבחור בלבן. ב’ סוגי הנייר מצורפים כאן.

”עשיתי עם המדפיס חוזה שיעשה אלף ספרים שיהיה בערך 110 עמודים, כריכה יפה

концепции рацо («беги») – шов («возвращайся»), мысленное единение [с Ребе] выражается в поступательном движении души (рацо), вознесении и слиянии с мыслями и делами покойного, а возвратное движение души (шов) и переход к реальным действиям в нашем физическом и материальном мире – в следовании прямому пути, которому он нас учил на своем примере, дабы мы пошли его путями.

И переходя от одного аспекта к другому в рамках одной общей идеи, прилагаю только что изданную книгу Танья в переводе на итальянский язык, язык Рима, о котором сказано: “Народ народа сильнее будет”, “когда один (Рим) падет – отстроится Иерусалим, наш священный город”».

Одно из направлений в распространении хасидских источников

Публикация остальных частей Таньи продолжалась в последующие годы, и каждый раз, с короткими интервалами, раввин Гарелик выпускал все новую ее часть, пока в 5739 (1979) г. не было завершено издание всей книги во всех ее частях.

Перевод на французский язык

В 5728 (1968) г. по инициативе «Европейской ассоциации Хабад-Любавич» впервые была издана Танья во французском переводе. Это издание вышло в свет в нескольких частях и получило широкое распространение.

В 5767 (2007) г. та же ассоциация выпустила обновленное издание, в котором представлен перевод всей Таньи в одном томе, причем страница с оригинальным текстом напечатана на одной стороне, а напротив нее французский перевод.

Перевод на испанский язык

В 5779 (1969) г. благодаря усилиям раввина Довбера Баумгартена и при участии Авраама Поличенко был опубликован перевод Таньи на испанский язык. Перевод был завершён в 5730 (1979) г.

עם אותיות מוזהבות. הסכום קצת מוגזם, אבל כיון שעד עתה לא מצאתי, במילא החלטתי שיהיה מה שיהיה צריכים כבר לעשות, ואי"ה נשיג את הכסף.

”המדפיס הבטיח שיעשה אי"ה במשך הקיץ, ובמילא חשבתי אולי שיהיה מוכן ליום ההילולא ה"ב כ' מנ"א. והנני מבקש מכבוד תורתו שיחיה לענות על כל שאלותי”.

השאלות נגעו להצעת הנוסח לפתח-דבר שצורפה למכתב, וזה לשונו:

על פי הוראת כ"ק אדמו"ר שליט"א מליובאוויטש הננו מו"ל את הספר לקוטי אמרים - תניא חלק ב' שער היחוד והאמונה אשר לרבנו הזקן - בשפה הערבית, כדי להקל הלימוד בספר הזה לאחינו בני ישראל המדברים בשפה זו.

הספר תורגם על ידי הרב דוד שי' בוסקילא. המבוא והמראי מקומות נעשו על ידי הרב ניסן מאנגעל שי' (מתרגם שער היחוד והאמונה לאנגלית), ותורגם על ידי הנ"ל.

נקוה להשי"ת שעל ידי הפצת ספר התניא בשפה הערבית יתן חיזוק ממבצע תורה עד מבצע שנת החינוך - שעל פי הקול קורא של כ"ק אדמו"ר שליט"א - עד שיתקרב הזמן של קאתי מר דא מלכא משיחא.

סניף קה"ת קסבלנקה מרוקו - יום ההילולא ה-לב של הרב הגאון והרב החסיד והמקובל הרב ר' לוי יצחק זצ"ל אביו של - יבלחט"א - כ"ק אדמו"ר שליט"א, כ' מנחם אב תשל"ו, קסבלנקה מרוקו. עד כאן נוסח הפתח-דבר.

ואלה היו חמש השאלות:

א. האם לכתוב: “על פי הוראת . . מליובאוויטש”, או להתחיל רק “הננו מו"ל...”

ב. כתוב “סניף קה"ת”, כיון שבזמן קבלת הע"א דולר ביום הבהיר י"א ניסן תשל"ב אמר לי כבוד תורתו לכתוב סניף קה"ת, אבל אולי לכתוב “אוצר החסידים סניף קסבלנקה - מרוקו”, כמו שיהיה בדף הראשון שיוצא לאור “ע"י אוצר החסידים סניף...”

ג. כתבתי התאריך כ' מנ"א תשל"ו, אבל אם יהיה עיכוב נוסף והדבר יימשך עד שנת תשל"ז, האם לכתוב תאריך אחר כמו ו' תשרי או שישאר התאריך כ' מנ"א.

ד. האם בכללות הלשון והתוכן של הקדמה זו בסדר.

ה. ההקדמה הזאת תהיה מתורגמת לערבית.

התלהבות והתרגשות ואחריות גדולה

הימים חלפו וגם אם קצב העבודה לא היה בדיוק לפי התכנית, מהדיווחים של הרב רסקין אל הרב חדקוב אפשר ללמוד איך עבודת הקודש הזאת נעשתה בידו מתוך רגש חסידי מצד אחד, ותחושת אחריות מצד שני.

כך, לדוגמא, כותב הרב רסקין לרב חדקוב בי' מנחם אב תשל"ו:

”בהמשך למכתבי מכ' סיון עם המצורף בזה, שעדיין לא זכיתי למענה ובעיקר על הה”

Перевод на арабский язык

Одним из грандиозных проектов, которые смог инициировать и осуществить ныне покойный раввин Йеуда-Лейб Раскин, стал перевод Таны на арабский язык. Несомненно, это был еще один важный шаг в распространении хасидизма – «яркий свет пронзил небеса».

Все началось в месяце кислев 5732 (1972) г. Как говорилось выше, осознавая большую значимость, которую Ребе придавал переводу Таны на английский язык, а также, после их появления, и переводам на другие языки, такие как французский и итальянский, раввин Раскин решил попробовать издать Танию и на арабском языке.

Он обратился к раввину Ходакову и спросил: «Стоит ли и допустимо ли переводить [Танию] на арабский язык? И есть ли у нас разрешение заниматься этим, потому что это большая ответственность? А также это повлечет за собой последующие расходы и т. д.».

27 кислева 5732 (1972) г. ответ был написан на фирменном бланке секретариата Ребе:

«Касательно вашего вопроса о моем мнении по переводу Таны на арабский язык – это зависит от того, будет ли перевод хороший».

Отсюда раввин Раскин заключил, что получил зеленый свет на начало работы, однако это разрешение было обусловлено тем, будет ли «перевод хорошим».

Похоже, найти подходящего переводчика оказалось совсем непростой задачей, поскольку лишь летом 5734 (1974) г. раввин Раскин сообщает раввину Ходакову:

«Сообщаю уважаемому раввину, что, хвала Г-споду, в конце концов я нашел человека, понимающего и точного. Его зовут раввин Давид Бускила, он ответственный за религиозные дисциплины при образовательных учреждениях Оцар а-Тора («Сокровищница Торы»), автор множества публикаций по вопросам воспитания, хорошо владеющий священным языком, знающий книгу и хорошо владеющий арабским языком.

Я изучал с ним «Врата единства и веры», которую он сейчас начал переводить на арабский язык. У него есть также перевод на французский, который он тоже знает. И после перевода каждой главы, мы бы изучали его один раз и слушали, как он переводил. И мне хотелось бы спросить, каково мнение по этому поводу уважаемого раввина?»

שאלות שבעמוד הקדמת המו"ל, הנה תודה לקל המדפיס כבר הגיע ליותר מחצי שער היחוד והאמונה, וכבר כמעט בסוף פרק ז'. מצורף כאן עמוד מהתחלת פ"ז.

"אחרי שכבר התרגל קצת בעבודה, הוא מסדר בערך ג' עמודים תניא, היינו ט' עמודי תרגום, ונשארו לו עוד י"ד עמודים. נראה שליום ההילולא כ' מנ"א לא יוגמר ההדפסה, אולי בסמיכות לראש השנה.

"המתרגם תירגם מצרפתית את הקדמה של כ"ק אדמו"ר שליט"א שכתוב שם המעלה של התרגום בצרפתית, ומאחר שתרגום הצרפתי לקח את המכתב איך שכתוב באנגלית, ובמילא כאן כתבנו במקום צרפתית (ואנגלית) "השפה הערבית", והשאלה היא אם יש לנו רשות לזה?!

"גם נכתוב בהתחלת הספר שספר זה נדפס לזכות כ"ק אדמו"ר שליט"א (הנוסח יהי בערך כמו שכתוב בתניא שבצרפתית או שבאיטלקית). ויעזור השי"ת שיהיה הכל בהצלחה כפי רצון וברכת כ"ק רבינו שליט"א".

במכתב זה הדגיש הרבי את המילים "יש לנו רשות", והוסיף: "אבל לא יכתוב התאריך כמו שלא נכתב בצרפתית".

באשר לשאלות האחרות על נוסח פתח דבר:

בהקדמה לא נכתב "על פי הוראת...". היא חתומה על ידי "הוצאת ספרים קה"ת סניף קסבלנקה מרוקו", התאריך נשאר יום ההילולא כ' מנחם אב.

אחרי חודש תשרי תשל"ז כבר היו בידי הרב רסקין חדשות טובות ממשיות. בערב כ"ף מרחשוון כתב לרבי: "התניא - שער היחוד והאמונה עם תרגום ערבי תודה לקל כמעט בסיום ההדפסה, ואי"ה בשבוע הבא כבר יתחילו את הכריכה, והנני מקוה שלראש חודש כסלו כבר יהיו מוכנים כמה כרכים".

וכעבור מספר שבועות, בערב שבת קודש חיי שרה תשל"ז, מוסיף וכותב: "התניא - שער היחוד והאמונה עם תרגום הערבי, ההדפסה כבר נסתיימה וכעת מתעסקים בכריכה, והנני מקוה שלחג הגאולה ר"ה לדא"ח יגיע התניא חלק ב' לידי כ"ק שליט"א".

הפצת בשפת ה"מורה נבוכים"

ביום ג' בכסלו זכה הרב רסקין לכתוב לרבי את הדברים הבאים:

"הנה היום זכיתי שיצא לאור ספר התניא חלק ב' שער היחוד והאמונה אשר לרבינו הזקן עם תרגום ערבי, 180 שנה אחרי שהוצא לאור התניא הראשון בימי כ"ק אדמו"ר הזקן בשנת תקנ"ז בחודש כסלו. את הספר הראשון הנני שולח לכ"ק שליט"א על ידי אחי הרב התמים ר' דוד שיי ועל ידי בני התמים יצחק שיי (הלומד באהלי תורה). והנני לבקש את ברכת כ"ק שליט"א שאזכה להמשיך להפיץ את המעיינות חוצה בלי מניעות ועיכובים וכו', באופן של ופרצת בלי הגבלות.

Одобрение этого шага пришло более чем скоро в письме от 18 менахема-ава 5734 (1974) г.:

«Я подтверждаю получение вашего письма и благодарю за хорошие новости. А что касается того, что вы пишете, что нашли достойного перевести «Врата единства и веры» на арабский язык и что вы изучаете с ним вышеизложенное и т.д., - это правильно и хорошо». Эта золотая пора для раввина Раскина, который изучал главу за главой с раввином Бускилой, а он в свою очередь переводил все на арабский язык, сверяя с французским переводом, а затем оба вновь изучали переведенное, продолжалась около двух лет. Потом возникла новая проблема – отсутствие подходящей типографии в Марокко.

Об этом мы узнаем из письма р.Йеуды-Лейба Раскина своему брату, р.Давиду в месяце ияр 5736 (1976) г.:

«Уже около двух лет я занимаюсь вопросом издания Таньи в переводе на арабский язык, на первых порах лишь «Вратами единства и веры», но есть большая проблема: здесь нет типографий и нет [матрицы] букв святого языка. Я звонил своему шуруну, раввину Азимову, и он тоже не преуспел [в этом].

Прошло уже около недели с тех пор, как мне удалось связаться с типографом отсюда, и он уверяет меня, что сможет устроить это. Конечно, дело станет в большую сумму, но это меня не остановило, и я жду, пока он даст мне первый образец, и я пришлю его тебе, чтобы выяснить некоторые нюансы у раввина Ходакова».

Проект печати, приуроченной к 20 ава

Несколько недель спустя в письме раввину Ходакову раввин Раскин пишет: «Сообщаю уважаемому раввину, что, хвала Г-споду, в конце концов я нашел типографа, который взялся издать вторую часть Таньи под названием «Врата единства и веры»; материал у нас уже готов, я продемонстрировал его уважаемому раввину в месяце тишрей 5735 (1975) г.

Здесь прилагаются: а) первый и второй титульные листы; б) предисловие издателя с 5 вопросами; в) оригинальная страница Таньи (фотокопия) с переводом. За каждой страницей Таньи следуют три страницы перевода. Я думал сверстать ее наподобие лондонской Таньи (на английском языке), [расположив оригинальную] страницу напротив [переведенной]

נ.ב. הלשון (מה שכתוב בערבית) ממש ככה הוא:

תניא / חלק שני / שער היחוד והאמונה / מכבוד קדושת אדמו"ר הזקן / רבי שניאור זלמן / י"ל ע"י מערכת קה"ת איסטערן פארקאווי ברוקלין נ.י. יונייטעד סטייט / דאר לבידא (קסבלנקה) מרוקו 5736-1976".

באותו יום שלח הר"ל רסקין כמה עותקים ראשונים לאחיו הרב דוד בתוספת בקשה: "ונא לא לחלק לשום אחד עד שלא יהיה לי מכתב או טלפון ממך מה אמר כ"ק אד"ש ואיך קיבל.

"נ.ב. תכתוב לי בבקשה מה היתה התגובה של הרב חדקוב שי', כי בכלל היה הרבה קשיים בכאן להוציא ענין כזה בגלל שאין מדפיסים בלשון הקודש ובפרט בשפה הערבית כל פעם ההגהה בזה, וכן מה התגובה בנוגע שהוספתי בהתחלת התניא בלשון הערבית ממש.

"זה עשיתי מעצמי כי חשבתי שיהיה לרצון כדי לכבוש את השפה הזאת... שמרתי (השארתי) את זמן ההוצאה כ' מנחם אב הגם שיצא לאור רק היום. אגב, התניא הראשון שיצא לאור בארה"ב כתוב עש"ק כ' מנ"א תשי"ג, וההוצאה בפועל ממש היתה בחודש כסלו תשי"ד, ובדף השער כתוב שנת תשי"ד, מזה נראה שהתניא יש לו ענין מיוחד עם כ' מנ"א. גם הלשון יום ההילולא ה"לב" שבזה ישנו שייכות עם ענין מבצע אהבת ישראל שמרומז בתניא פרק לב".

ההמתנה לא להתחיל את הפצת הספר עד שתתקבל תגובה של הרבי התגלתה כצעד נכון שכן הרבי ענה תשובה מיוחדת, ומאחר שרוב העותקים טרם נכרכו עוד היה סיפק להוסיף את המענה בתוך הספר, לאחר שהרבי הואיל להגיה את ההוספה שמופיעה בתחילת הספר כדלהלן:

"מענת כ"ק אדמו"ר שליט"א מליובאוויטש על דבר התניא בשפה הערבית: אחרי ששלחנו לכ"ק אדמו"ר שליט"א את התניא חלק ב' שער היחוד והאמונה שנדפס בשפה הערבית, זכינו לקבל מענה בכתב יד קדשו:

נתקבל ות"ח ודבר בעתו - יו"ד כסלו, גאולת אדמו"ר האמצעי מ"מ אדמו"ר הזקן.

והוספה מיוחדת ביפוצו בשפת מו"נ תוסיף בואחישנה, בביאת מלכא משיחא.

אזכיר עה"צ.

עד כאן לשונו הק'.

מערכת הוצאת ספרים קה"ת קסבלנקה-מרוקו, חג הגאולה י"ט-כ' כסלו ה'תשל"ז - 180 שנה להדפסת התניא בפעם הראשונה בחיי אדמו"ר הזקן בעלמא דין - כ' כסלו ה'תקנ"ז - קסבלנקה מרוקו."

יצוין כי את המילים "בעלמא דין" הוסיף הרבי בכתב יד קודש, כאומר שחיי אדמו"ר הזקן נמשכים לעד, אלא שאז היו גם ב"עלמא דין"...

המעורבות של הרבי בכל פרט והחשיבות שבה התייחס להופעת ספר התניא בשפה

страницы, но все не уместилось на одной странице. А если примечания поместить в конце, станет еще сложнее, потому что арабский перевод длинный; г) типограф предоставил мне выбор между двумя типами бумаги (по одной цене), белой и не очень белой, и я подумываю выбрать белую; 2 типа бумаги прилагаются.

Я заключил с типографией контракт на изготовление тысячи [экземпляров] книг объемом около 110 страниц с красивой обложкой и буквами с позолотой. Сумма немного великовата, но так как я ее пока не нашел, то все равно решил: будь что будет, нужно уже действовать, а деньги, с Б-жьей помощью, мы добудем.

Типограф пообещал, что доделает все к лету, если будет угодно Г-споду, и я подумал, что, возможно, будет готово к 32-й годовщине кончины [отца Ребе, р. Леви-Ицхака Шнеерсона], к 20-му менахему-аву. И я прошу уважаемого раввина ответить на все мои вопросы».

Вопросы касались предложенного плана введения, который прилагался к письму:

«Согласно указанию Любавичского Ребе, мы издаем книгу Ликутей амарим – Танья, часть 2, «Врата единства и веры» Алтер Ребе – на арабском языке, чтобы облегчить изучение этой книги нашим братьям, сынам Израиля, говорящим на этом языке.

Книгу перевел раввин Давид Бускила. Введение и ссылки на источники были сделаны раввином Нисоном Мангелем (переводчиком «Врат единства и веры» на английский язык), а переведены вышеупомянутым.

Надеемся, что посредством распространения книги Танья на арабском языке Г-сподь даст укрепление, начиная с кампании [по изучению] Торы, заканчивая кампанией учебного года, а согласно изречению Ребе: пока не приблизится время прихода Мошиаха.

Филиал [издательства] “Keos”, Касабланка, Марокко – 32-я годовщина кончины гаона, хасида, каббалиста, раввина Леви-Ицхака, благословенной памяти, отца Ребе. 20 менахема-ава, 5736 (1976) г., Касабланка, Марокко». До сих пор план введения.

И такими были пять вопросов:

А. Написать ли: «По указанию Любавичского Ребе» или сразу начать: «Мы издаем...»? «?

Б. Написано: «Филиал [издательства] “Keos”», поскольку в момент получения 71 доллара в торжественный день, 11 нисана 5732 (1972) г.

שבה נכתב המורה נבוכים, מוכיחה בעליל כי הרבי ראה בכך עניין שמימי נפלא, אך גם “למטה מעשרה טפחים” היה זה צעד חשוב מאוד בהפצת המעיינות, כפי שהרי”ל רסקין סיפר כבר בשבועות הראשונים להופעת הספר:

“תודה לקל כבר מתחיל להיות רעש מזה בעיר, בפרט שיותר מעשרים בתי כנסת למדו בספר התניא ואנשים התחילו לדבר מאדמו”ר הזקן, זהו רק ההתחלה, אי”ה אחרי שיתקבלו הספרים גם כן לבתייהם יהיה אי”ה הפצת המעיינות באופן נפלא”.

גם הרב משאש ששימש כרבה של קזבלנקה שבמרוקו כתב על כך לרבי בהתרגשות גדולה: “ספר התניא המתורגם מחדש לערבית עשה רושם גדול בקהילתנו וכל העם לומדים בו בחשק נפלא, זכותו יגן עלינו ועל כל המשתדלים בזה, בפרט על הרב יהודה רסקין יצ”ו שעסק בזה בחשיקה וחפיצה, ה’ שלח עזרו מוקודש אמן”.

ממשיך ומספר הרב רסקין: “הדבר הגדול בשביל האנשים המקומיים, שבליובאוויטש זאת אומרת כ”ק אד”ש מחשיב אותם, הרי אפילו השפה שלהם כמעט הולכת ומשתכחת, כי הצעירים לא רוצים לדבר בערבית רק בצרפתית, פתאום עשינו תחיית המתים ללשון שלהם, ועוד יותר עם הספר הכי חשוב של תורת החסידות חב”ד, התורה שבכתב של חסידות חב”ד”.

המשך התרגום ב”אתערותא דלעילא”

השיא ביחס המיוחד שהרבי גילה כלפי תרגום התניא לערבית, היה בהתוועדות שבת פרשת שמות תשל”ז, שבה הקדיש שיחה מיוחדת לנושא.

בחודש שבט תשל”ט ערך בא-כוח הרבי באירופה הרב חסיד ר’ בנימין גורודצקי ז”ל את אחד מביקוריו במרוקו, בהזדמנות זו הודיע לרב רסקין שהרבי מעורר על תרגום החלקים הנוספים של ספר התניא נוסף לשער היחוד והאמונה, ובלשונו של הר”ל רסקין, “אם ההתחלה היתה באתערותא דלתתא, ההמשך היה באתערותא דלעילא”.

עכשיו המשיך הרב רסקין את לימודי התניא עם הרב בוסקילה והלה הגביר את קצב מלאכתו. בעקבות הקשיים הגדולים בהדפסת שער היחוד והאמונה במרוקו, הוחלט שהפעם מלאכת ה’סדר’ תיעשה בניו יורק. הנה קטע ממכתבו אל אחיו בנושא:

“הנני שולח העתק מזה לבית הדפוס “בלשן” שיעשו את העבודה של אויפזעען [=הסדר] ואחר כך ישלחו לכאן להגיה ושנשלח להם עוד פעם ואח”כ נדפיס במרוקו באופסט, כי חסר כאן בית הדפוס עברי שיהיה להם אותיות של לשון הקודש ואצל הראשון שהדפסתי שער היחוד והאמונה לא רוצה ועושה הרבה קשיים.

“את כל העבודה של התרגום סידרתי עם הרב בוסקילה שי’ כמו שהיה בפעם הקודמת. למדנו ביחד כל פרק ופרק והוא מתרגם ומגיה ואברך אחד מר אליהו שי’ אסייג הוא שמעתיק במכונת כתיבה.

уважаемый раввин велел мне написать: «Филиал [издательства] "Кеос"», но, возможно, следует написать: «Оцар а-хасидим» («Сокровищница хасидов»), филиал в Касабланке-Марокко», как это будет на первой странице, на которой будет, который выходит в свет благодаря «Сокровищнице хасидов, филиал...»?

В. Я написал дату 20 менахема-ава 5736 (1976) г., но если будет еще одна задержка, и это протянется до 5737 (1977) г., следует мне ли написать другую дату, например, 6 тишрея или оставить 20 менахема-ава?

Г. Приемлемы ли в целом язык и содержание предисловия?

Д. Данное предисловие будет переведено на арабский язык.

Энтузиазм, воодушевление и большая ответственность

Шли дни, и даже если темп работы не совсем соответствовал плану, из докладов раввина Раскина раввину Ходакову можно понять, как это святое дело было реализовано с хасидским воодушевлением, с одной стороны, и чувством ответственности, с другой.

Так, например, раввин Раскин пишет раввину Ходакову 10 менахема-ава 5736 (1976):

«В продолжение моего письма от 20 сивана с приложением к нему, на которое я до сих пор не получил ответа, и главное – на 5 вопросов относительно страницы предисловия издателя, – хвала Г-споду, типограф уже достиг более половины [объема] «Врат единства и веры» и уже почти в конце седьмой главы. Страница начала седьмой главы прилагается».

«Немного освоившись с работой, он верстает уже примерно по 3 страницы Таньи, т.е. 9 страниц перевода, и у него осталось еще 14 страниц. Похоже, что печать не будет закончена в день годовщины, 20 менахема-ава; возможно, ближе к Рош а-шана.

«Переводчик перевел с французского предисловие Ребе, где описано достоинство перевода на французский язык, а так как французский перевод воспроизводил письмо, как оно было написано на английском языке, то здесь вместо французского (и английского) мы написали «арабский язык». И вопрос в том, есть ли у нас на это разрешение?!»

«Мы также напишем в начале книги, что эта книга напечатана в заслугу

«Мצורף כאן העתק של כמה פרקים והפתח דבר שיהיה אחר כך מתורגם לערבית, ונא לברר אצל כ"ק אדמו"ר שליט"א את כל הנ"ל אם זה כראוי ולרצון».

«ואבקש את ברכת כ"ק שליט"א שיהיה הצלחה בהעתקה בהדפסה בכריכה ובהפצה, ושאוזכה לראות גלויות ומפורשות בהדפסה הזאת כמו שהיה בתרגום ובהדפסה וכו' של שער היחוד והאמונה».

בתשובה הדגיש הרבי את המילים "להמשיך", "זה כראוי ולרצון" ו"יהיה הצלחה".

החלק של אגרת התשובה מתורגם לערבית הופיע לבסוף ליו"ד שבט תש"מ - שנת השלושים לנשיאות הרבי. גם כאן הרבי אישר את הפרטים הנוספים כמו נוסח ההקדשות וכדומה.

השלמת תרגום הלקו"א לערבית

ציון דרך נוסף ב"הפצת המעינות בשפת מורה נבוכים", היה בשנת תשד"מ. הפעם מדובר בתרגום "לקוטי אמרים", גם כאן ניתן ללמוד את פרטי הדברים ממכתבו של הר"י לסקין לרבי ומהתשובות שזכה לקבל.

"בהמשך להדפסת התניא בשפה הערבית הבאתי כעת הפרופ'ס [=עלי ההגהה] מהתחלה ועד סוף פרק כ"ה בחלק א' בתניא, שלמדתי ביחד עם הרב דוד בוסקילה בעזרת התרגום בצרפתית, ובעזרת הביאורים בתניא של הר"י שי' וינברג שמתורגם ללשון הקודש.

"והנני מוסר כאן בנ"י. לבית דפוס אופזעצן [=לסדר] כי שם במרוקו אי אפשר לעשות זה, ואחר כך אי"ה לסדר שם באופסנט כמו שסדרתי אגרת התשובה.

"והנני לשאול מכ"ק שליט"א:

א) אם אפשר בשער-בלאט [=דף השער] לכתוב שנת הארבעים להילולא והסתלקות הרב המקובל ר' לוי יצחק נ"ע, כי בכל פעם שהנני מדפיס משהו במרוקו הנני מזכיר את ההורים של כ"ק שליט"א - ככה הדפסנו כעת בסוף התניא של מקנס, ככה נדפיס אי"ה בשארי התניא העומדים להדפיס - בהיות שזכיתי לראותם.

ב) להוסיף בהתחלה קטע משיחת כ"ק שליט"א משבת פרשת שמות תשל"ז שהיה מדובר אודות התניא בשפה הערבית, סידר ועיבד וכו' הרב התמים ר' דוד שי' פלדמן מהנחות בלשון הקודש וגם כן הוסיף מראי מקומות.

אבקש ברכת כ"ק שליט"א שאזכה להדפיס בלי שום מניעות ועיכובים מבית ובחוץ, ושאוזכה להביאו ליום ההילולא הארבעים כ' מנ"א התשד"מ".

וכך ענה הרבי בכ"ד אד"ש תשד"מ (נדפס גם ברישומה של שנה' יומן שנת תשד"מ בבית חיינו):

Ребе (формулировка будет примерно такой же, как написано в Танье на французском или на итальянском). И пусть Всевышний поможет, чтобы все прошло с успехом, согласно воле и благословию нашего Ребе».

В этом письме Ребе подчеркнул слова «есть... у нас есть разрешение» и добавил: «но не пишите даты, подобно тому, как она не написана во французском [издании]».

Что же касается других вопросов к плану вступления:

«В предисловии не пишем: «По указанию...». Оно заканчивается [словами]: «Издательство книг “Кеос”, филиал в Касабланке, Марокко», датой остается день годовщины, 20 менахема-ава».

После месяца тишрей 5737 (1977) г. раввин Раскин уже располагал вполне осязаемыми хорошими новостями. В канун 20 мар-хешвана он писал Ребе: «Танья – “Врата единства и веры” с арабским переводом, хвала Г-споду, почти в финальной [стадии] печати. И, если будет угодно Г-споду, уже на следующей неделе приступят к переплету, и, я надеюсь, к рош ходешу (новомесячью) кислева несколько экземпляров уже будут готовы».

А несколько недель спустя, накануне субботы, когда читают главу Хаей Сара, он добавляет: «Танья — “Врата единства и веры” с арабским переводом – печать уже завершена и сейчас мы работаем над переплетом. Надеюсь, что в Праздник освобождения, Новый год хасидизма, Танья, часть 2 прибедет к Ребе».

Распространение на языке Море невухим («Путеводитель растерянных», арабский язык, Рамбам)

3-го кислева раввин Раскин написал Ребе следующее:

«Сегодня я имел честь опубликовать книгу Танья, часть 2, “Врата единства и веры” Алтер Ребе, с переводом на арабский, 180 лет после того, как Танья впервые была издана в дни Алтер Ребе, в месяце кислев, в 5557 (1797) г. Первый экземпляр я посылаю Ребе через моего брата, р. Давида и моего сына, Ицхака (который обучается в “Оалей Тора”). И я хотел бы попросить благословения Ребе на то, чтобы я мог и дальше без препятствий и задержек и т.д., продолжать распространять источники [хасидизма] вовне, согласно написанному: “и распространишься ты” – без ограничений.

1) אפשר אבל רק בהשער הראשון - ומוזכר רק אוצה"ח - ולא בזה שהוא העתק השער דאדה"ז.

2) הרה"ג והרה"ח המקובל.

3) - השיחה - בהוספה בסופו.

מתנה בהתוועדות יום ההולדת

מוסיף ומספר הרב רסקין: באמצע ההתוועדות הגדולה של י"א ניסן תשל"ז - יום הולדתו השבעים וחמשה של הרבי - הרבה אנשים הביאו לרבי מתנות וכו', אני הבאתי לרבי תהלים שהדפסתי שעליו היה כתוב "י"א ניסן שנת ע"ה להולדת כ"ק אדמו"ר שליט"א".

באמצע ההתוועדות ניגשתי לרבי למסור לו את התהלים. הרבי מזג לי משקה על מנת לומר לחיים ומסרתי בידו הקדושה התהלים.

פתאום הרבי אומר לי, "אפשר קענסטו מיר בריינגען די תניא אויף אראביש?" [=אולי הנך יכול להביא לי את התניא בערבית?]

זה היה לפלא בעיני, כי כבר בתחילת השנה מיד כשנדפס התניא שלחתי לרבי, כנראה שהרבי רצה לקבלו ביום י"א ניסן.

רצתי מיד לחדרו של אחי ר' דוד ושם היה תניא אחד. הבאתי לרבי ואמר לי "א גרוייסע יישר כח". ישר כח גדול.

תרגום לרוסית

בהתוועדות שבת פרשת נשא תשל"ה כאשר הרבי התייחס לתניא שתורגם לאנגלית בתרגום חדש, כמסופר לעיל, סיפר על תרגום שערך ר' מנחם מענדל, בנו הצעיר של הרבי המוה"ר ש, לתניא, ברוסית:

"וכידוע המעשה שהיה עם אחיו של הרבי נ"ע [כ"ק אדמו"ר הרשב"ב] שנקרא על שם אדמו"ר הצמח צדק, אשר פעם תירגם פרק בתניא לרוסית ושלח זאת לאינו-יהודי, ואותו אחד התפעל מאוד מזה, רק שאחר כך לא אסתייעא מילתא ולענין לא היה המשך".

גם בשבת פרשת וישב כ"א כסלו תשמ"ה, סיפר הרבי:

"כ"ק מו"ח אדמו"ר סיפר, שדודו (אחיו הצעיר של אדמו"ר נ"ע), תירגם פעם ענין מתורת החסידות ברוסית כדי לפעול על אחד הנכבדים ומשפיעים במוסר כו' דעם הרוסי בזמן ההוא כו', אבל ענין זה היה חד פעמי ולא נודע ונתפרסם (גם לא באיזה אופן היתה הפעולה), ולא באופן של סדר כו', כפשוט".

Постскриптум. Текст (то, что написано по-арабски) именно такой:

Танья / Часть вторая / “Врата единства и веры” / Алтер Ребе / Рабби Шнеор-Залман / Вышло в свет в издательстве “Кеос”, Истерн Парквэй, Бруклин, Нью-Йорк, США / Эд-Дар-эль-Бейда (Касабланка), Марокко 1976-5736 гг.».

В тот же день раввин Раскин направил несколько первых экземпляров своему брату, раввину Давиду с дополнительной просьбой: «Пожалуйста, никому не раздавай, пока я не получу от тебя письмо или телефонный звонок по поводу того, что сказал Ребе и как он принял?»

«Постскриптум. Пожалуйста, напиши мне, какова была реакция раввина Ходакова, потому что в целом здесь было много трудностей издать такой материал, потому что не печатают на святом языке, и в частности на арабском языке каждый раз, когда делается вычитка; а также какова реакция на то, что я сделал дополнение в начале Таньи на настоящем арабском языке?»

Я сделал это от себя, потому что считал необходимым “овладеть” этим языком... Я сохранил (оставил) дату публикации 20 менахема-ава, хотя вышла она только сегодня. Кстати, в первой Танье, увидевшей свет в США, написано: “Канун субботы, 20 менахема-ава 5713 г.”, а фактическая публикация была в месяце кислев, 5714 года, а на титульном листе написано: “5714 г.”, из чего видно, что Танья имеет общий знаменатель с 20 менахема-ава. Так и 32-ая годовщина имеет связь с кампанией Любовь к ближнему, которая подразумевается в Танье под главой 32 (на ивр. лев – “сердце”).»

Решение отложить распространение книги до получения ответа Ребе оказалось мудрым шагом, ведь Ребе дал особый ответ, и поскольку большинство экземпляров еще не были переплетены, планировалось внести ответ в книгу после того, как Ребе вычитает дополнение, помещенное в начале книги следующим образом:

«Ответ Любавичского Ребе по поводу Таньи на арабском языке

После того, как мы отправили Ребе Танью, часть 2, “Врата единства и веры”, которая была отпечатана на арабском языке, нам выпала честь получить его собственноручный ответ:

“Принято, это «прекрасно, прекрасно» и своевременно – 10 кислева, [в день] освобождения Мителер Ребе, преемника Алтер Ребе.

И [это] особый вклад в “распространение [хасидских источников]” на языке Море невухим, в “ускорение” прихода короля Мошиаха.

ספר התניא נדפס בשפה הרוסית, בתרגומה של מרת גולדה ליפיש ובהשגחתו של פרופ' ירמיהו ברנובר. הרבנים לוין ואוקינוב שימשו כיועצי תרגום.

תחילה נדפס ספר התניא ברוסית בחוברות משנת תשל"ו ואילך, ובהמשך נדפסו חלקים מהתניא כספרים בודדים, עד שהתרגום הושלם והתניא נדפס מתורגם בכרך אחד, משנת תשד"מ ואילך.

מאז נדפס ספר התניא פעמים רבות בשלמותו עם התרגום לרוסית בהוצאת שמי"ר. גם הספר “שיעורים בספר התניא” נדפס בתרגום לרוסית בהוצאת “יחד”, בשנת תש"פ.

תרגום לפורטוגזית

ספר התניא נדפס בתרגום לפורטוגזית החל משנת תשמ"א. מלאכת התרגום ארכה מספר שנים.

התרגומים נעשו על ידי מתרגמים שונים: ר' משה פייפ, הרב דוד וייטמן, הרב יצחק משען, ר' יעקב זאב בנדה ומרת שילה שמעא. בעריכתם של ד"ר ברוך קנאפ והרב צבי אריה בעגון. חלק מהתרגום נעשה בהשגחתו של הרב יעקב יהודה אריה לייב זאיאנץ.

בשנת תשמ"ג שאלו את הרבי אם להדפיס חלק ב' וחלק ג' מספר התניא בפורטוגזית והמענה היה “כדעת הרב אלפרין שיי”, המשמש כשליח הראשי לברזיל. לאחר מכן שאלה זוגתו מרת אסתר אלפרין בשנת תשד"מ על תרגום התניא: האם לתרגם בדיוק כפי שראינו בתרגומים אחרים, או מותר להוסיף הסברים הנצרכים להבנת התוכן?

על כך השיב הרבי: לתרגם בדיוק כפי שראינו בתרגומים אחרים, וכן הרבי מתח קו תחת מה שכתבה, להדפיס רק בפורטוגזית (כלומר לא עם לשון הקודש כנגדו). אזכעה"צ.

בעקבות זאת בשנת תשד"מ התעוררו הרב יצחק משען ור' יעקב בנדה ותרגמו את החלק השלישי בספר התניא, אגרת התשובה, נדפס על ידי בית חב"ד (מטעם הוצאת ספרים קה"ת), בעיר בראזיליה בחודש טבת.

כמו כן נתעוררו הרב דוד ווייטמן ומרת שילה שמעא, ותרגמו את החלק השני של הספר,

“שער היחוד והאמונה” ונדפס בפאולו בחודש תמוז תשד"מ.

כאשר הרבי קיבל את תרגום חלק זה, הואיל הרבי לענות לרב דוד ווייטמן בכ"ה תמוז:

נתקבל ת"ח ות"ח, אזכיר על הציון לכל הנ"ל ויבשר טוב.

במכתב לרבי בעניין זה, צוין גם אשר מומחים בתחום עברו על הספר בשלבי העריכה, על כך כתב הרבי, “כנדרש ונכון מאוד”.

את עלויות הדפסות אלו שילמו מר אהרן פלודבינסקי, לרגל חתונת בנו טוביה ומר יואל גאסקו (כפי שהרבי הורה לו ביחידות בשנת תשל"ו), לעילוי נשמת אמו מרת פייגה.

בשנת תש"נ נדפסו כל חלקי ספר התניא בתרגום לפורטוגזית בכרך אחד.

תרגום לגרמנית

בשנת תשמ"ה יצא לאור בשווייץ חלק מספר התניא בתרגום לגרמנית, על ידי משפיע קהילת חב"ד המקומית, הרב צבי צאהלער.

תרגום נוסף ומקיף לכל ספר התניא בשפה הגרמנית נעשה ע"י הרב לוי שטרנגלנץ ויצא לאור על ידי בית חב"ד וינה.

תרגום לגרוזינית (גיאורגית)

בשנת תנש"א העניק הרבי ברכה למלאכת תרגום התניא לגרוזינית.

בחסותם של הנדיבים למשפחת מירלשוילי תורגם וראה אור לראשונה בשנת תשע"א ספר התניא בשפה הגרוזינית.

מלאכת התרגום והעריכה נעשתה על ידי הגה"ח הרב אהרן אלאשוילי, בייעוץ והכוונה של הגה"ח הרב אברהם אלאשוילי, בניו של חכם רפאל אלאשוילי זצ"ל, בסיוע של הפרופסור ראובן אנוך אשר ביקר את עריכת הספר ואת הגהתו הלשונית.

במהדורה זו תורגמו החלקים 'לקוטי אמרים' ו'שער היחוד והאמונה'.

תרגום לכתב ברייל

בשנת תשנ"ב נדפס ספר התניא בכתב ברייל עבור אנשים שאינם יכולים לראות, על-ידי ארגון מסיל"ה - מכון ספרי יהדות לעיוורים וזכה לביקוש גדול.

בקשר עם הדפסת הקובץ איחל הרבי "שהלומדים בספר זה יתרפאו וילמדו תורה בשלמות, כולל תורת משיח, ושיזכו לגאולה השלמה".

הרבי הצביע על הדפסת תניא זה כשלב נוסף בהפצת המעיינות כהכנה לביאת משיח, והתבטא כך:

"בדורנו זה - כאשר ישנה השלימות דיפוצו מעינותיך חוצה בכל קצוי תבל, ובאופן המובן בשכל בני אדם, אפילו של זה הנמצא בחוצה שאין חוצה הימנו, וגם - תרגום פנימיות התורה ותורת החסידות בלשון עם ועם... עד לימים האחרונים - שנדפס גם (ספר התניא, תורה שבכתב דחסידות) ב"ברייל", הכתב עבור "סגי נהור" רחמנא ליצלן".

Упомяну на ционе (месте упокоения Ребе Раяца)».

«Издательство книг "Кеос», Касабланка, Марокко, Праздник освобождения 19-20 кислева 5737 г. - 180 лет со дня первого издания Таныи при жизни Алтер Ребе в этом мире (арам. алма деин) – 20 кислева 5557 г. – Касабланка, Марокко».

Следует отметить, что слова «алма деин» («в этом мире») Ребе добавил собственноручно, как бы говоря, что жизнь Алтер Ребе продолжается вечно, хотя некогда она протекала и в алма деин...

Участие Ребе в согласовании каждого нюанса и важность, с которой он говорил о появлении Таныи на языке, на котором был написан Море невухим, явственно доказывают, что Ребе видел в этом некое чудесное и небесное проявление. Но и на земле, «ниже десяти тефахов» (около 80 см.), это был очень важный шаг в распространении хасидских источников, как об этом рассказывал раввин Раскин уже в первые недели появления книги:

«Хвала Г-споду, в городе уже шум по этому поводу, в частности, более двадцати синагог приступили к изучению книги Таныи и люди заговорили об Алтер Ребе. И это только начало. Если Г-споду будет угодно, после того, как книги будут получены, и в их домах чудесным образом также произойдет, если Г-споду будет угодно, распространение [хасидских] источников».

Раввин Мессас, служивший раввином Касабланки, также с большим волнением писал Ребе: «Книга Таныя, переведённая на арабский язык, произвела большое впечатление в нашей общине, и все люди изучают её с большой страстью. Пусть это защитит нас и всех тех, кто прилагает к этому усилия, в частности раввина Йеуду Раскина, пусть Творец хранит его и поддерживает его жизнь, который занимался этим со всей отдачей и желанием. Пусть Г-сподь ниспошлет ему помощь в святости Своей. Амен».

Раввин Раскин продолжает: «Самое замечательное для местных жителей то, что Любавич, то есть сам Ребе проявляет уважение к ним, ведь хотя их язык и становится почти забытым, потому что молодые люди не хотят говорить по-арабски, но только на французском языке, а мы вдруг возродили их язык, да еще и посредством основополагающей книги хасидизма Хабад, письменной Торы хасидизма Хабад».

Продолжение перевода через «исорусо делеэйло» («пробуждение свыше»)

Пик особого отношения, которое Ребе проявил к переводу Таны на арабский язык, пришелся на субботний фарбренген главы Шмот, в 5737 (1977) г., в рамках которого он посвятил этой теме отдельную беседу.

В месяце шват, 5739 (1979) г. представитель Ребе в Европе, ныне покойный, раввин Биньямин Городецкий во время одного из своих визитов в Марокко сообщил раввину Раскину, что Ребе настаивает на переводе дополнительных частей Таны в дополнение к «Вратам единства и веры». По словам раввина Раскина, «если началом было исорусо де-лесато (инициатива снизу), то продолжением будет исорусо де-леэйло (инициатив сверху)».

Теперь раввин Раскин продолжил изучение Таны с раввином Бускилой, и тот ускорил темп своей работы. Из-за больших трудностей с печатью «Врат единства и веры» в Марокко было решено, что на этот раз верстка будет выполнена в Нью-Йорке. Вот фрагмент из его письма брату по этому поводу:

«Я отправляю копию верстальщику в типографию, чтобы они выполнили работу по разбивке страниц, а потом они пришлют ее сюда на корректуру, а мы отправим им еще раз, а потом напечатаем в Марокко офсетом, потому что здесь нет еврейской типографии, которая бы печатала буквы святого языка и в первой, в которой я распечатал «Врата единства и веры», не хочу – доставляют много трудностей.

Всю работу по переводу я согласовал с раввином Бускилой, как и в прошлый раз. Мы вместе изучали каждую главу, и он переводил и вычитывал, и был один мужчина – г-н Элияу Асяг, — он печатал текст на пишущей машинке.

Прилагается копия нескольких глав и вступления, которые позже будут переведены на арабский язык, и, пожалуйста, выясни у Ребе все вышеперечисленное, стоит ли и желательно ли это?

И я прошу благословения Ребе на то, чтобы был успех в переводе, печати, переплете и распространении, и чтобы я смог увидеть в этом печатании откровенное и явное, как это было при переводе и печатании и т.д. «Врат единства и веры».

В ответ Ребе подчеркнул слова «продолжать», «стоит и желательно» и «будет успех».

התניא הודפס על ידי מערכת "אוצר החסידים" בשנת תשנ"ב, שנת הצדי"ק לרבי. בשנים שלאחר מכן יצאו-לאור כמה מהדורות של תניא בכתב ברייל, כמו כן הודפסה מהדורה מבוארת בכתב ברייל לספר התניא וכן התניא בכתב ברייל בתרגום לרוסית.

תרגום להונגרית

בשנת תשס"א תרגם הרב נפתלי קראוס ז"ל את חמש עשרה פרקים הראשונים של ספר התניא בשפה ההונגרית בהוספת ביאור של מושגים בחסידות והערות. הספר הודפס בבודפשט בירת הונגריה.

תרגום לטורקית

בשנת תשע"ד החלה לצאת לאור סדרת כרכים המתרגמת את התניא לשפה הטורקית, על ידי הרב מרדכי מזרחי מקהילת חב"ד ברחובות. כל כרך משתרע על כ-500 עמודים, כולל תרגום של עשרה פרקים מספר התניא המובאים תחילה באותיות לטיניות ולאחר מכן מתורגמים ומבוארים.

תרגום לאוקראינית

בשלהי שנת תשפ"ג, שנת הקהל, מופיע ורואה לאור לראשונה פרקים אחדים מספר התניא מתורגמים לשפה האוקראינית. מלאכת התרגום נעשתה ביוזמתו של השליח הראשי לאודסה ולדרום אוקראינה הרה"ח הרב אברהם וולף.

תרגום לאסטונית

בשלהי שנת תשפ"ג, שנת הקהל, מופיע ורואה לאור לראשונה פרקים אחדים מספר התניא מתורגמים גם לשפה האסטונית. מלאכת התרגום נעשתה ביוזמתו של השליח הראשי למדינת אסטוניה הרה"ח הרב שמואל שי' קוט.

בכך מצטרפים תרגומי פרקי ספר התניא לאוקראינית ואסטונית לכלל התרגומים של ספר התניא ללשונות עם ועם שנעשו בשנות נשיאותו של הרבי נשיא דורנו, לנחת רוחו הגדולה.

התקווה היא בעזרת ה' לערוך ולהוציא לאור בקרוב פרקים נוספים מספר התניא מתורגמים לשפות אלו, להביא לקהלים נוספים חדשים ורחבים של "חוצה" את פנימיות התורה ובכך להשלים בסייעתא דשמיא את הציווי וההוראה של המלך המשיח למורנו הבעל שם טוב, "אימתי קאתי מר – לכשיפוצו מעיינותיך חוצה", תיכף ומיד ממש.

Часть Игерет а-тшува («Послание о покаянии»), переведенная на арабский язык, появилась, наконец, к 10 швата 5740 (1980) г. — к тридцатилетию руководства Ребе. Здесь Ребе также дал согласие на дополнительные нюансы, такие как текст посвящений и тому подобное.

Завершение перевода Ликутей амарим на арабский язык

Еще одна вега в «распространении хасидских источников на языке Море невухим» приходится на 5740 (1980) год. На этот раз речь идет о переводе Ликутей амарим, здесь также можно почерпнуть новые детали из письма раввина Раскина к Ребе и ответы, которые он получил.

«Продолжая печать Таньи на арабском языке, я принес пробные листы от начала и до конца 25-й главы 1-й части Таньи, которые я изучал вместе с раввином Давидом Бускилой при помощи перевода на французский, а также при помощи объяснений к Танье р.Йосефа Вайнберга, переведенных на святой язык.

И я вот сдаю [материал] здесь, в Нью-Йорке, в типографию на верстку, потому что там, в Марокко, это невозможно сделать, и затем, если будет угодно Г-споду, на верстку для офсетной печати, какую я делал для Игерет а-тшува.

И я спрашиваю Ребе:

а) Можно ли на титульном листе написать: «сороковой год годовщины ухода раввина и каббалиста Леви-Ицхака, пусть душа его пребывает в Эдене? Потому что каждый раз, когда я что-то печатаю в Марокко, я упоминаю родителей Ребе – так мы в итоге напечатали Танью в Мекнесе, так напечатаем, если будет угодно Г-споду, и другие Таньи, которые ждут своей публикации – те, что я удостоился просмотреть.

б) Следует ли добавить в начало отрывок из субботней беседы Ребе к главе Шмот, 5737 (1977) г., где речь шла о Танье на арабском языке? Ее оформил и проработал р. Давид Фельдман на основе конспектов бесед на святом языке, а также снабдил ссылками на источники.

Прошу благословения Ребе на то, чтобы без всяких внутренних и внешних препятствий и задержек я мог провести печать и чтобы я смог доставить ее к 40-й годовщине ухода из жизни, 20 менахема-ава 5740 (1980) г.».

24 адара II 5740 г. Ребе так ответил на это письмо:

«1) Можно, но только на первом титуле - и упоминается лишь “Сокровищница хасидов”, а не то, что это копия титульного листа Алтер Ребе.

2) “Гаон, хасид и каббалист”.

3) Данная беседа – в качестве дополнения в конце».

Подарок на фарбрэнгене по случаю дня рождения

Раввин Раскин рассказывает: «В разгар большого фарбрэнгена 11 нисана 5737 (1977) г. – семидесятипятилетия Ребе – многие люди принесли Ребе подарки и т.п. я же принес Ребе изданный мною Теилим (Псалмы), на котором было написано: “11 нисана, 75-й год от рождения Ребе”.

Посреди фарбрэнгена я подошел к Ребе, чтобы передать ему Теилим. Ребе налил мне водки, чтобы сказать «Лехаим», и я передал ему Теилим. Внезапно Ребе говорит мне: “Можете ли вы дать мне Танью на арабском языке?”

Для меня это было удивительно, потому что уже в начале года, как только она была напечатана, я отправил ее Ребе. Видимо, Ребе хотел получить ее 11 нисана.

Я сразу побежал в комнату моего брата, р.Давида, и там был один экземпляр Таньи. Я принес ее Ребе, и он сказал мне: “Большой молодец! Большой молодец!”».

Перевод на русский язык

На субботнем фарбрэнгене главы Насо, касаясь темы нового перевода Таньи на английский язык, как говорилось выше, Ребе рассказал о переводе Таньи на русский язык, выполненном р.Менахемом-Менделом, младшим сыном Ребе Маараша:

«И хорошо известна история, произошедшая с братом Ребе Рашаба, названном в честь Ребе Цемаха-Цедека, который однажды перевел главу Таньи на русский язык и отправил нееврею. И тот был очень этим поражен, только это делу не помогло и продолжения не возымело».

Так и в субботу главы Вайешев, 21 кислева 5748 (1988) г., Ребе рассказывал: «Мой тесть, Ребе Раяц рассказывал, что его дядя (младший брат Ребе Рашаба) однажды перевел отрывок из хасидского учения на русский язык, чтобы оказать воздействие на одного из наиболее авторитетных и влиятельных [представителей] морализма русского народа того времени. Но дело это [носило] разовый [характер] и не было предано известности и огласке (даже то, каким образом было оказано воздействие), не [приобрело] постоянный [характер] и т.д., что очевидно».

Танья была издана на русском языке, переведена г-жой Голдой Лишп под руководством профессора Ирмияу Брановера. Консультантами по переводу выступили раввины Левин и Окунев.

Сначала (начиная с 5736 (1976) г. и далее) книга печаталась на русском языке в виде брошюр, а позднее части Таньи стали издаваться отдельными книгами, пока перевод не был завершен, и она не была напечатана в переводе одним томом (с 5740 (1980) г. и далее).

С тех пор Танья неоднократно переиздавалась целиком с переводом на русский язык издательством «Шамир», а в 5780 (2020) г. издательство «Яхад» опубликовало «Уроки по книге Танья» с русским переводом.

Перевод на португальский язык

Танья стала печататься в переводе на португальский, начиная с 5741 (1981) г. Работа по переводу заняла несколько лет.

Переводы выполнялись разными переводчиками: раввином Моше Паймом, раввином Давидом Уайтманом, раввином Ицхаком Мишаном, раввином Яковом-Зеевом Биндой, г-жей Шейлой Шемаа. Под редакцией доктора Баруха Кнопа и раввина Цви Арье Беагона. Часть перевода была выполнена под руководством раввина Якова-Йеуды Арье-Лейба Зайанца.

В 5743 (1983) г. Ребе спросили, печатать ли вторую часть и третью часть Таньи на португальском языке, и ответ был: «на усмотрение раввина Альперина», который служил главным его эмиссаром в Бразилии. После этого его жена, г-жа Эстер Альперин, спросила в 5744 (1984) г. по поводу перевода Таньи: «Следует ли переводить именно так, как мы видели это в других переводах, или допустимо добавлять пояснения, необходимые для понимания содержания?»

На это Ребе ответил: «Переводить точно так, как мы видели в других переводах». Ребе также провел черту под тем, что она написала относительно печати исключительно на португальском (то есть, не со святым языком). «Упомяну на ционе».

И, как следствие, в 5744 (1984) г. раввин Ицхак Мишан и раввин Яков Бинда перевели третью часть Таньи, «Послание о покаянии», изданную Бейт-Хабодом (от имени издательства «Кеос»), в городе Бразилиа, в месяце тевет.

Раввин Давид Уайтман и г-жа Шейла Шемаа также перевели вторую часть книги, «Врата единства и веры», напечатанную в Паулу в месяце тамуз 5744 (1984) г.

Получив перевод этой части, Ребе ответил раввину Давиду Уайтману 25 тамуза:

«Получено, это «прекрасно, прекрасно», упомяну на ционе все вышеперечисленное. Приносите [и впредь] хорошие новости».

В письме Ребе по этому поводу также отмечалось, что эксперты в данной области просмотрели книгу на этапах редактирования, на что Ребе написал: «Что и требовалось, и очень правильно».

Расходы на эти публикации были оплачены г-ном Аароном Плодбинским в честь свадьбы его сына Тувьи и г-ном Йозефом Гаско (как велел ему Ребе во время личной аудиенции в 5736 (1976) г.) во имя возвышения души его матери г-жи Фейги.

В 5750 (1990) г. все части Таньи были изданы одной книгой в переводе на португальский.

Перевод на немецкий язык

В 5745 (1985) г. благодаря машпие (хасидскому наставнику) местной хабодской общины, раввину Цви Цахалеру, в Швейцарии вышла в свет часть книги Танья, переведенная на немецкий язык.

Новый и полный перевод всей книги Таньи на немецкий язык был сделан раввином Леви Стронгланцем и напечатан благодаря Бейт-Хабоду Вены.

Перевод на грузинский язык

В 5751 (1991) г. Ребе дал благословение на работу по переводу Таньи на грузинский язык.

Под эгидой благотворителей, представителей семьи Мирилашвили, в 5771 (2011) г. была впервые переведена и издана книга Танья на грузинском языке. Работа по переводу и редактированию была выполнена раввином Аароном Элашвили при консультации и под руководством раввина Авраама Элашвили, сына, благословенной памяти, хахама Рафаэля Элашвили, при содействии профессора Реувена Эноха, который проверял редактирование книги и ее лингвистическую корректуру.

В этом издании переведены части Ликутей амарим и Шаар а-ихуд вза-эмуна.

Перевод Брайля

В 5752 (1992) г. Танья была напечатана шрифтом Брайля для слабовидящих и слепых людей организацией «Месила» — Институтом еврейской книги для слепых и пользовалась большим спросом.

В связи с печатью этого сборника Ребе пожелал, «чтобы изучающие данную книгу исцелились и изучали Тору полноценно, включая Тору Мошиаха, и чтобы они обрели полное Избавление».

Ребе указал на печать этой Таньи как на еще один шаг в распространении хасидских источников в рамках подготовки к приходу Мошиаха и выразился следующим образом:

«В этом поколении, когда есть полнота распространения источников во все концы земли, в форме, постижимой умом всех людей, даже тому, кто находится «вовне», когда дальше этого «вовне» нет ничего более, а также перевод внутренней части Торы и учения хасидизма на язык народов [мира]... вплоть до последних дней, когда состоялась печать (книги Танья, письменной Торы хасидизма) шрифтом Брайля, шрифтом для слабовидящих, не дай Б-г».

Танья была издана Оцар а-хасидим («Сокровищница хасидов») в 5752 (1992) г., в год девяностолетия Ребе.

В последующие годы вышло несколько изданий Таньи со шрифтом Брайля,

а также было отпечатано комментированное издание книги со шрифтом Брайля, а также Танья со шрифтом Брайля с переводом на русский.

Перевод на венгерский язык

В 5761 (2001) г. ныне покойный раввин Нафтали Краус перевел первые пятнадцать глав Таньи на венгерский язык, дополнив книгу объяснениями хасидских понятий и примечаниями. Книга была отпечатана в Будапеште, столице Венгрии.

Перевод на турецкий язык

В 5774 (2014) г. раввин Мордехай Мизрахи из хабадской общины Реховота стал публиковать серию томов Таньи, переведенных на турецкий язык. Каждый том содержит почти 500 страниц, включая перевод десяти глав Таньи, которые сначала представлены латинскими буквами, а затем переводятся и разъясняются.

Перевод на украинский язык

В конце 5783 (2023) г., в год Акель, впервые увидели свет несколько глав книги Таньи, переведенные на украинский язык. Работа по переводу выполнялась по инициативе главного эмиссара Ребе в Одессе и раввина Юга Украины Авраама Вольфа.

Перевод на эстонский язык

В конце 5783 (2023) г., в год Акель, впервые увидели свет несколько глав из книги Таньи, переведенные на эстонский язык. Работа по переводу велась по инициативе главного эмиссара Ребе в Эстонии, раввина Шмуэля Кота.

Таким образом, переводы глав Таньи на украинский и эстонский языки встраиваются в ряд переводов на языки народов мира, предпринятых в годы руководства Ребе, главы нашего поколения, ради его большого удовольствия.

תניא פרק לב

32. peatükk: Oletame, et te olete saavutanud selle, millest me just rääkisime – te eirate oma nii-öelda “keha-mina” ja järgite oma hinges leiduvat rõõmu. Nüüd on teil otsene, lihtne tee, et täita mitsvaa

- armastada teist juuti nagu iseennast. Ja see armastus saab olema iga, nii suure kui väikese, juudi suhtes. Näete, et eirates “keha-mina”, ei ole see osa teist suhetes teise juudiga otsustavaks teguriks. Jäävad ainult teie hing ja vaimsus - ja kes suudaks pealevaadates p a k k u d a , kui suur ja sügav on teise juudi hing ja vaimsus? Eriti arvestades, et kõik hinged on

ühtivad ning meil kõigil on üks Isa. Seepärast nimetatakse kõiki juute vendadeks – nad on sõna otseses mõttes vennad oma hingede jumalikus ühtsuses. Neid eristab ainult kehaline olemus. Selgub, et need, kelle peamiseks mureks on nende “keha-mina”, jättes oma hinge taustale, ei koge kunagi tõelist armastust ja vendlust. Mis iganes armastust nad kogevad on tingimuslik. Just seda pidas Vana Hillel silmas, kui ütles, et selle mitsvaa täitmine on “kogu Toora, kõik - ülejäänud on kommentaar...”. Kuidas see võimalik on? Toora aluseks on selle juurest lähtuv kaheharuline liikumiskäik: esiteks, hinge üles korjamine ja selle olemuse üle ‘keha-mina’

Глава 32. Іздійснення всього вищесказаного — презирство і відраза до тіла і радість, пов’язана тільки з душею, — це шлях прямиий і легкий для того, щоб дійти до виконання

לקומי אמרים

פרק לב והנה ע"י קיום הדברי הנ"ל להיות גופו נבזה ונמאם בעיניו רק שמחתו תהיה שמחת הנפש לבדה הרי זו דרך ישרה וקלה לבא לידי קיום מצות ואהבת לרעך כמוך לכל נפש מישראל למגדול ועד קטן. כי מאחר שגופו נמאם ומתועב אצלו והנפש והרוח מי יודע גדולתן ומעלתן בשרשן ומקורן באלקי חיים. בשגם שכולן מתאימות ואב א' לכולנה ולכן נקראו כל ישראל אחים ממש מצד שורש נפשם בה' אחד רק שהגופים מחולקי'. ולכן העושי' גופם עיקר ונפשם טפלה אי אפשר להיות אהבה ואחזה אמיתית ביניהם אלא התלויה בדבר לבדה. וז"ש הלל הזקן על קיום מצוה זו זהו כל התורה כולה ואידך פירושא הוא כו'. כי יסוד ושורש כל התורה הוא להגביה ולהעלו' הנפש על הגוף מעלה מעלה עד עיקרא ושרשא דכל עלמין וגם להמשיך אור א"ם ב"ה בכנסת ישראל כמ"ש לקמן דהיינו במקור

заповіді «Люби ближнього свого, як самого себе (Ваїкра, 19: 18), [д о с т у п н и й] кожній єврейській душі, як великій, так і малій.

А досягнувши презирства й відрази до тіла, хто осягне цілком велич і гідність душі і духу, корінь і джерело яких у Богові життя! Усі вони рівні, і один Батько у всіх, тому всі євреї названі братами в повному розумінні слова, оскільки душі їх кореняться в Богові єдиному і лише тіла

роз'єднані. І тому в тих людей, для яких тілесне — основне, а духовне — другорядне, не може бути істинних любові й братерства. У них може бути любов, лише чимось обумовлена.

Саме це мав на увазі Гілеель га-Закен, сказавши про виконання цієї заповіді: «У цьому — уся Тора, а решта — лише коментар і т. д.» (Талмуд, трактат «Шабат», 31а). Бо основа й корінь усієї Тори в тому, щоб підняти й піднести душу набагато вище за тіло, [так, щоб підняти її] до святості й кореня всіх світів, а також щоб повернути світло — Ейн Соф [Всевишнього], благословенний Він, до Кнесет Ізраель, як мовиться далі, до

Надеемся, с Б-жьей помощью, отредактировать и опубликовать в ближайшее время дополнительные главы книги Танья, переведенные на эти языки, чтобы донести до новой и как можно более широкой аудитории «вовне» внутренние аспекты Торы и таким образом исполнить заповедь и наставление короля Мошиаха нашему учителю Баал-Шем-Тову: «Когда же придет господин? – Когда распространятся твои источники [хасидизма] вовне» – немедленно и сразу.

seetõttu nimetab ta neid just "nendeks, kes on loodud". Ta ütles, et peate just neid inimesi jämeda armastuse kõiega ligi tõmbama – võib-olla tõmbate nad selle pingutusega Toorasse ja J-umala teenistusse. Võib-olla, võib-olla mitte.

Milline iganes see tulemus ka ei oleks, ei kaota te juudist ka a s l a s e l e a r m a s t u s e näitamise.

See armastus kehtib ka teie l ä h e d a s t e s u h t e s – nende suhtes, keda olete n o o m i n u d , kuid kes ei ole oma pattu k a h e t s e n u d .

Jah, on mitsvaa neid vihata, kuid on ka mitsvaa neid armastada – ja mõlemat teha täie tõsidusega: vihata nende sees oleva kurjust ja armastada neis leiduvat headust – see tähendab, nendes olevat J-malikku sädet, mis nende J-malikku hinge elustab. Lisaks peate oma südant innustama sellele J-malikule hingele kaasa tundma. Sitra ahra – kurjuse pool domineerib neid, kes valesi käituvad. Innustades kaastunnet, võib see viha ületada ja äratada armastuse. Mõelge selle lause tõlgendusele: "Jaakobile, kes Aabrahami lunastas". Jaakobi omaduseks on kaastunne, Aabrahami omaduseks armastus – kaastunne vabastab armastuse vihkamisest.

що вдається наблизити їх до Тори та служіння Всевишньому. І навіть якщо ні [той, хто так чинить], не втрачає своєї винагороди за виконання заповіді про любов до ближнього. І так само щодо близьких до нього, яких

לקוטי אמרים

מעונותיהם שמצוה לשנאותם מצוה לאהבם ג"כ ושתיהן הן אמת שנאה מצד הרע שבהם ואהבה מצד בחי' הטוב הגנוז שבהם שהוא ניצוץ אלקות שבתוכם המחיה נפשם האלקית וגם לעורר רחמים בלבו עליה כי היא בבחי' גלות בתוך הרע מ"א הגובר עליה ברשעי' והרחמנות מבטלת השנאה ומעוררת האהבה כנודע ממ"ש ליעקב אשר פדה את אברהם [ולא אמר דה"ע תכלית שנאה שנאתים וגו' אלא על המינים והאפיקורסים שאין להם חלק באלהי ישראל כדאיתא בגמרא ר"פ ט"ז דשבת]:

також спонукати серце до співчуття [по відношенню до їхньої Божественної душі], бо вона перебуває у вигнанні, [занурена] у зло сторони «сітра ахра», яке у грішників бере гору над нею [Божественною душею]. І співчуття знищує ненависть і пробуджує любов, як відомо зі сказаного про Яакова, що викупив Аврагама (Ішаягу, 29: 22). (А що стосується короля Давида, мир йому, який сказав: «Усією душею я їх зненавидів і т. д.» (Тегілім, 139: 22), то він мав на увазі еретиків і безбожників, які не мають частки в Богові Ізраїлю, як сказано в Талмуді, у трактаті «Шабат», початок роз. 16).

він намагався умовляти і які не відвернулися від своїх гріхів, їх наказується ненавидіти, але їх слід також і любити. І обидва [ці почуття] істинні, ненависть до зла, яке в них, і любов до доброго початку, у них прихованого, — до Божої іскри в них, яка оживляє їх Божественну душу. Потрібно

tähtsustamine, kõrgemale, veel kõrgemale, kuni see jõuab kogu oleluse juurtasandile - mis, nagu me selgitanud oleme, on selle mitsvaa täitmiseks vajalik tingimus. Teiseks, suunata J-malik

lõpmatu valgus Iisraeli kogukonna sekka. See tähendab, kõigi juudi hingede allikasse (nagu me hiljem selgitame), et nad saaksid "ühaks Ühes" olekusse. See ei saa juhtuda, kui, J-mal hoidku, hingede vahel valitseb mõra. Zoari sõnades: "J-umal ei asu rikutud kohas". Nagu me oma palvetes ütleme: "õnnista meid, meie Isa, meid kõiki, ühtsena, Sinu kohaloleku valguses". ääkidest Talmudis öeldust, et nähes oma

kaaslast patustamas, pead teda vihkama ja ka tema õpetajale rääkima, et ka tema teda vihkama hakkaks?

See räägib kellestki, kes on sinuga samal tasemel, kes õpib Toorat ja teeb kõiki mitsvaa'id. Ta tegi midagi, millest ta oleks pidanud aru saama, et see on vale, ja te noomite teda selle eest, nii nagu Toora õpetab: "noomi, noomi oma kaaslast". Siin nimetatakse kaaslast sõnaga amiteha. Kes on amiteha? Talmud ütleb meile, et see tähendab inimest, kes on sinuga koos Tooras ja mitsvaa's. See, et tähenda, et sinu kaaslane oma pattu kahetseks. Olukorda selgitatakse Sefer Hareidim'is: oletame, et see inimene ei ole sinuga võrdne Toora tundmisel ning sa pole temaga lähedane. Sellisel juhul juhendab Vana Hillelteid: "olge Aaroni jüngrite seas: armastage rahu... armastage neid, kes on loodud, ja kutsuge neid Toora juurde". Ta rääkis neist, kes on kaugel J-mala Toorast ja j-malakartmatud juudid –

джерела душ усіх євреїв, щоб став «єдиним в Єдиному». («Зогар», частина 2, стор. 135a) Але це неможливо, якщо є розділення між душами, нехай збереже Всевишній, бо

לקוטי אמרים

נשמות כל ישראל למהוי אחד באחד דוקא ולא כשיש פירוד ח"ו בנשמות דקב"ה לא שריא באתר פנים וכמ"ש ברכנו אבינו כולנו כאחד באור פניך וכמ"ש במ"א באריכות: ומ"ש בגמ' שמי שרואה בחבירו שחטא מצוה לשנאותו וגם לומר לרבו שישנאהו. היינו בחבירו בתורה ומצות וכבר קיים בו מצות הוכח תוכיח את עמיתך עם שאתך בתורה ובמצות ואעפ"כ לא שב מחטאו כמ"ש בס' חרדים אבל מי שאינו חבירו ואינו מקורב אצלו הנה ע"ו אמר הלל הזקן הוי מתלמידיו של אהרן אוהב שלום וכו' אוהב את הבריות ומקרבן לתורה. לומר שאף הרחוקים מתורת ה' ועבודתו ולכן נקראי' בשם בריות בעלמא צריך למשכן בחבלי עבותו' אהבה וכולי האי ואולי יוכל לקרבן לתורה ועבודת ה' והן לא לא הפסיד שכר מצות אהבת ריעים וגם המקורבים אליו והוכיחם ולא שבו

В с е в и ш н і й , благословенний Він, не перебуває в недосконалому, як сказано: «Благослови нас, Отець наш, усіх як єдиного у світі лику Твого» (з молитви «Шмон есре»), і як проте докладно йдеться в іншому місці.

А що до сказаного в Імарі (Вавилонський Талмуд, трактат «Швуот», 30а, трактат «Псахім», 113б, трактат «Арахім», 17б),

що той, хто бачить, як товариш його грішить, повинен його зненавидіти й вчителю своєму повинен сказати, щоб і він його зненавидів, там мається на увазі товариш, який разом із ним вивчає Тору й [виконує] заповіді і по відношенню до якого він уже виконав заповідь «Умовляй товариша свого» (Ваїкра, 19: 17), тобто того, хто разом з тобою вивчає Тору й [виконує] заповіді, і все ж той не відвернувся від своїх гріхів, як написано в книзі «Харедім». У тому ж випадку, якщо інший йому не товариш з навчання і не близький йому [він повинен ставитися до нього так, як] сказав Гілеель га-Закен: «Будь учнем Агарона, тим, хто любить мир [і хто прагне до миру], тим, хто любить створених і залучає їх до Тори» («Авот», 1: 12). І отже, навіть людей, далеких від Тори Всевишнього і від служіння Йому, званих просто «створеними», треба залучати міцними узами любові, і все це в надії,

Tania – fundamentaalne hassidilise õpetuse raamat

Sissejuhatus algtõlkesse eesti keelde

Viimastel aastatel otsustati Ljubavitši Rebbe saadiku Eesti pearabi Shmuel Koti algatusel tõlkida valitud juudi tekstid eesti keelde. Praegu tegelevad Eesti Juudiusu Kogudus ja Eesti juudihariduse keskus samaaegselt nii erinevate eestikeelsete Toora tundide ettevalmistusega, kui ka palveraamatu Tehilat haŠem tõlkimisega, mis on iga juudi kodu jaoks oluline raamat.

Tõlge: Rachel Juudas

Korrektuur: Šeina Chris Ellermaa, Aabraham Matitjahu Vainu, Elijahu Šmorgun

Tõlkija meetod ja põhjendus

Tania - või "Kogutud kõned", nagu autor rabi Šneur Zalman Liadist seda nimetas - on mõeldud selleks, et juhatada teid oma elu eesmärgi täitmiseks vajaliku tarkuseni. Kuid kõik me ei mõista neid sõnu ühtemoodi: üks lugeja leiab oma sõnavarast tuttavaid mõisteid, teisele valmistavad segadust talle võõrad Talmudist pärit sõnad. Üks lugeja liigub mõttevoogudes mugavalt ja kergelt, teine tunneb end maalapsena linnakäras.

Ideaalis peaks Tania õppimine sarnanema isikliku loenguga rabi Šneur Zalmani enda juures. Sa paljastaksid tema ees oma hinge, toetaksid pea tema pühadele kätele ja ta kõneleks sinuga, sinu enda südamele, meelele ja hingele kohandatud sõnadega. See, kirjutab autor oma sissejuhatuses, ongi tegelikult kogu Tania eesmärk: peegeldada tsadikuga (eesti k: pühak) isiklikult suhtlemise kogemust.

Nüüd ongi teil leheküljed, millelt tsadiku tarkus, hing ja olemus otse teie unikaalse hinge suhtleb - teie ülesandeks on avastada nendes sügavates vetes oma tarkuse pärl. Seepärast juhendab autor oma õpilasi ja järgijaid igas linnas, et nad aitaksid neid, kes oma isiklikku sõnumit Tania sõnadest kohe ei leia. Ometi ei anta ühegi raamatupoodides müüdava Tania versiooniga õpetlast kaasa.

See selgitab, mis annab mulle hutspa't (eesti k: enesekindluse) esitada uus Tania tõlge lihtsas, tavalises, kaasaegses keeles. Iga kui, siis, ja, aga, koma ja sidekriipsu juures püüdsin ette kujutada: kui autor kirjutaks seda meile tänapäeval, kuidas ta seda ütleks? Tõele au andes, ma ei tea seda tegelikult. Aga töö pidi tehtud

saama, inglid mind ei peatanud ning tulemuseks sai minusugune püüdleja.

Ma järgisin võimalikult täpselt autori ülesehitust ja tooni, korrastades teksti lühemateks lauseteks, lisades selguse huvides siin-seal ühe sõna või fraasi - võib-olla isegi terve lause. Kirjutades selgelt välja - mis on küsimusi, mis vastus; vältides lisa- ja kõrvallauseid ja kõiki muid eripärasid, millest keskmine haritud 18. sajandi juut sujuvalt läbi purjetas, kuid mis ei sobitu nii sujuvalt meie 21. sajandi lugeja mõttemaailmasse.

Samuti võtsin vabaduse muuta pöördumised kolmandas isikus ("ta peab olema õnnelik" või "üks peaks olema õnnelik") teise isikusse ("sa pead olema õnnelik") või grammatiliselt käskivasse kõneviisi ("ole õnnelik!").

Tõsine õpilane läheks tagasi originaalteksti juurde - nagu ta peakski - ja märkaks tõenäoliselt õudusega minupoolseid ebatäpsusi. Sellegipoolest usun, et rabi Šneur Zalman kiidaks minu töö heaks. Ma ei suhtunud ülesandesse kergekäeliselt: iga peatükk on nädalate, isegi kuudepikkune töö, mille käigus toimetasin ja täpsustasin hoolikalt iga sõna, fraasi ja lauset, saavutamaks täpsuse ja selguse tasakaalu.

Tihti sain autori kavatsustest selgust, kui küsisin: "miks ta kirjutab nii, mitte lihtsamalt?". Sageli leidsin vastuseid mõnest autori järgija valgustavast sõnast, kõige sagedamini rabide märkmetest. Mõnikord oli see kirjalik kommentaar, kellelki, kes oli Taniat õpetanud ja sellega kogu oma elu elanud. Mõne neist valgustavast sõnast võis kirjutada ka mõni minu õpetajatest – palun käesolevaga vabandust, kui selle õppetunni maha magasin.

Mõnikord oli tegemist ahhaa-hetkega, et ma olin kõigest valesti aru saanud ja hea, et ma seda märkasin, muidu oleksin kogu tõlke ära rikkunud.

Tõenäoliselt olengi mõne vea teinud. Mul ei ole vähimalgi määral piinlik, kui te mulle sellest teada annate. Sellegipoolest loodan, et nüüd, võõrsõnadest ja harjumatus lauseehitusest pääsedes, kuulevad kõik, kes otsivad, tekstis tsadiku sosinat, mis kõneleb otse südamesse ja mõtetesse, nagu oleks ta osa nende endi hingest.

Siinkohal lisan kaks täpsustust: minu jaoks on peatükid 26-28 kogu teose kõige praktilisemad, tegeledes tihti esinevate süütunde, ärevuse ja depressiooni nuhtlustega. Nendes peatükkides leiduvad sügavad sissevaated inimese psüühikasse on hämmastavad, ja nõuanded - kuigi tihti vastuolus meie tavalise sisetundega - osutuvad kriitilise tähtsusega igapäevale, kes Esau ingligna maadleb. Mina isiklikult olen leidnud 90 protsenti oma eluks vajaliku kokkuvõtlikult

לזכות

החתן הרה"ת איתמר שיחי

והכלה חי' מושקא שתחי' זולף

לרגל נישואיהם בשעה טובה ומוצלחת

י"ז אלול שנת הקהל, ה'תשפ"ג

ולזכות הוריהם ומשפחתם,

וכלל משפחות השלוחים ובני קהילותיהם

אודסה, אוקראינה - טאלין, אסטוניה

*

לעילוי נשמת אמנו זקנתנו

האשה החשובה מצויינת במדותיה

בעלת מסירות נפש

מרת דבורה ע"ה גרינברג

בת הרה"ח ר' אהרן מענדל

נפטרה אור ליום ג' - כ"א מנחם אב התשפ"ג

ainuüksi 27. peatükist. Aga seda ainult sõnade sügavusse kaevudes. Just seda ma loodan, et see tõlge aitab teil teha.

Esimesena tõlkisin 36. peatüki. Osaliselt seetõttu, et kui ma kellegagi koos Tania uurimist alustan, siis alustan just sellest osast. Osaliselt ka sellepärast, et see on nii murranguline peatükk. Rabi Šneur Zalmanile tüüpiliselt esitleb ta eelnevalt üldtunnustatud juudi mõtteviisi muutvaid ideid, justkui oleksid need juba väljakujunenud traditsioon, mida kõik on alati järginud.

Kuid need ei olnud üldtunnustatud ideed. Tavaliselt olid vestlused meist ja Loomise eesmärgist rohkem seotud taevasse jõudmise, kui taeva maa peale toomisega. Selle mõtteviisi muutuse eest oli kõige vastutavaim Ari, rabi Isaak Luria, esitades tikun'i idee – muuta kosmilisuse taustaks olevat ürgkatastroofi. Kuid isegi siis arutati seda meist kõrgemal asuva maailma mõju kontekstis. Sellisele uuele mõtteviisile vihjas ka rabi Jehuda Loew, "Praha Maharal", oma kirjutistes. Kuid enne Tania 36. peatükki pole seda nii selgelt ja praktiliselt lahti kirjutatud.

Tahaksin tänada ka oma toimetajat, rabi Yanki Tauberit, tema sageli geniaalsete toimetamiste ja kommentaaride eest – isegi nende eest, millega ma ei nõustunud. Ja teid, lugejad, kes mind selleks kirjutamiseks ajendasite ja loodetavasti ka tõuke andsite, et tööd kuni selle valmimiseni jätkata.

Sissejuhatus

Tania esialgses versioonis siinset peatükki ei olnud. Autor kirjutas selle hiljem ning lisas selle enne teksti trükki minemist - 32. peatükina. Valik oli ilmselt teadlik: heebreakeeles omab iga number sõnalist tähendust. Kolmkümmend kaks tähendab 'südant'. Järgnev peatükk lisati Tania südameks.

Tekst järgneb eelnevale kolmele peatükile, kus antakse nõu neile, kelle elust puudub inspiratsioon – ükskõik, kui palju nad ei uuriks, mõtiskleks ja palvetaks. Nõuanne on lihtne: te mõtlete endast liiga hästi - oma nõ "kehast-enesest". Teie hing on ilus, kuid see ei ole see - mina, millega te end samastama peaksite – see materiaalsele naudingutele orienteeritud, impulssidest ajendatud, enesekeskne mina. Asetage see "keha-mina" oma õigele kohale ja teie J-malik hing hakkab läbi kumama.

Sellisest materialismi eemaletõukamisest leiabki autor selge tee armastuseni.

Sõnavara: sitra ahra – "teine pool". On ainult kaks külge: üks pool laseb J-mala ühtsusel läbi kumada, teine pool vastandub sellele; üks pool ütleb teile - või vähemalt tunnistab -, et peale Tema ei ole midagi muud, teine pool aga eitab seda.